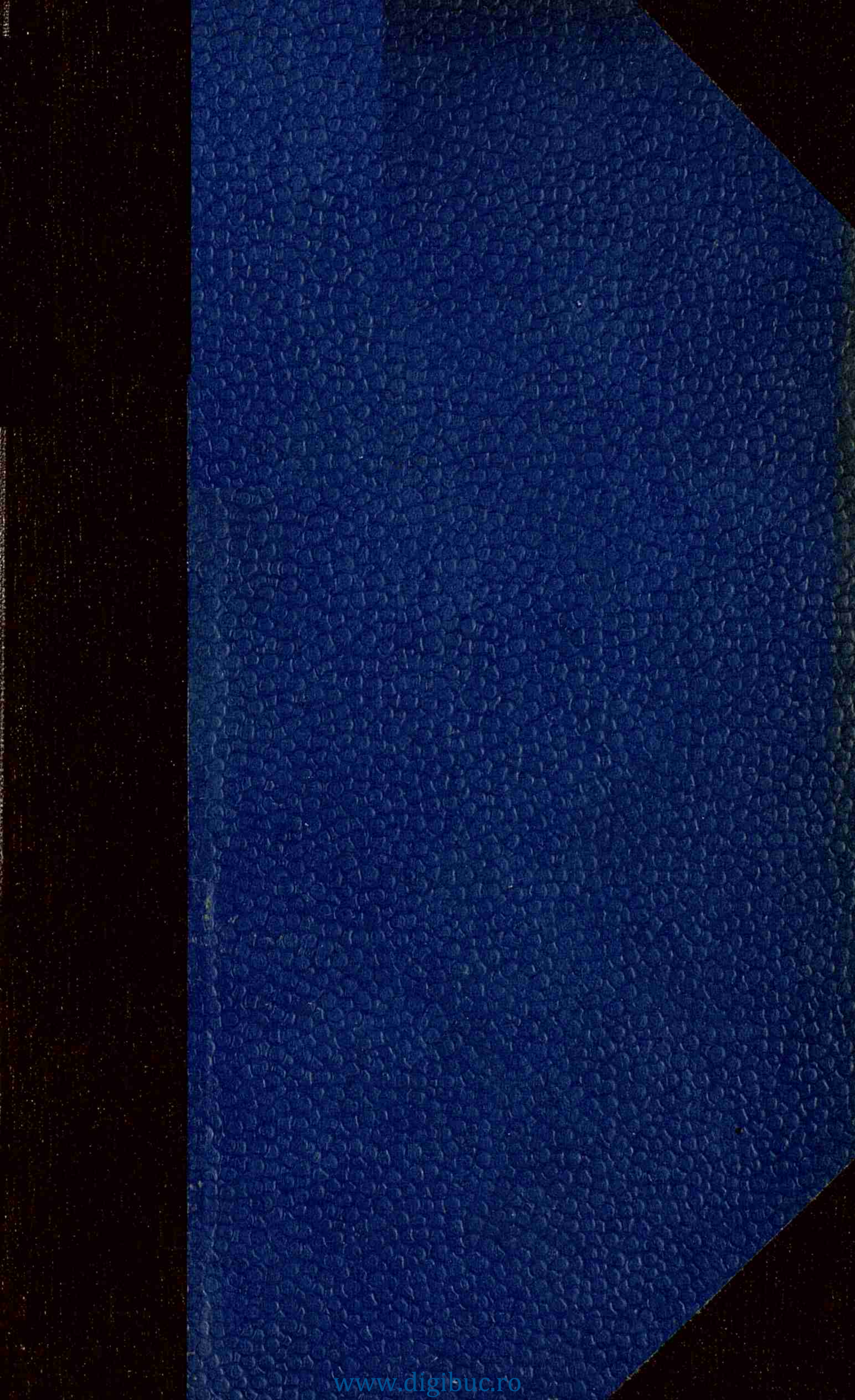

Colonel Ştefan Paraschivescu
comandantul Batalionului 9 Pionieri

„La Porţile Moldovei”

JURNAL DE RASBOI

7 Iunie 1917—1 Maiu 1918

Nămoloasa.— Fundeni.

Lungoci.— Mărăşeşti.

Muncel.— Cota 461.

ARMISTIŢIUL

Lucrare aprobată de
Marele Stat Major cu No. 1366
din 15 Noembrie 1919

EDITURA
Marea Fabrică „Ancora”
A. Micu Alcalay & L. Calafateanu
BRAILA

„La porțile Moldovei”

Jurnalul de Războiu

al

Locot. Colonel ȘTEFAN PARASCHIVESCU

Comandantul Batalionului 9 Pionieri

EDITURA

Marea Fabrică „Ancora“

A. Micu Alcalay & L. Calafateanu

B R A I L A

Stimate Domnule Locotenent Colonel

Notele d-tale sunt foarte interesante și nu numai scrise bine, dar de o formă literară plăcută. Energia plină de încredere din ele face plăcere sufletului și va crește la cetitor simțul de nație.

Mulțuminau-ți că mi-ai comunicat manuscrisul în care ai pus atâta din d-ta însuți, te rog să primești expresia celor mai bune sentimente.

N. IORGA.

IN LOC DE PREFAȚĂ

Notițele de răsboiu pe care le împărtășesc cetitorilor, nu erau destinate publicității.

Ca mulți ofițeri, mi-am notat și eu impresiunile zilnice, și—slavă domnului—din Iunie 1917 până în Maiu 1918—evenimentele prin care am trecut au fost de așa natură că impresiunile noastre au putut fi destul de puternice și deosebite.

O împrejurare—cunoștința în tren a d-lui Calafateanu, editor din Brăila—m'a determinat a le publica. Titlul „LA PORȚILE MOLDOVEI", cred că e nimerit cu paza și apărarea dîrjă, pe care noi, actori ai mărei drame, am jucat'o pe Siret și în munți.

Nemții au bătut și la aceste porți cu pușca și cu tunul, și dacă au pătruns în urmă —timporar— în Moldova, prin infiltrarea unor elegante comisii rigido-politicoase, aceasta se datorește ajutorului ce i le-au dat aliații noștrii Ruși.

De atunci, vremurile s'au schimbat. -- Ce era predestinat să fie trecător, a trecut.—Și noi, cu bucurie conținută, putem să fim azi mulțumiți, de cele ce-am făcut și că toată viața generației noastre n'a fost zadarnică.

De atunci armata a mai lucrat, și a lucrat bine. E de ajuns a aminti trei nume: Nistru, Tisa, Budapesta, care ca și Mărășești au devenit din elemente geografice—elemente istorice.

Acum, mă rog de cetitor să mă erte, dacă nu va găsi în notițele mele scene de carnagii impresionante, la care cu drept cuvânt s'ar putea aștepta.

Prin descrierea lor, aș fi vulgarizat, poate, singura moarte poetică— a soldatului pe câmpul de luptă.

Il mai rog a mă erta, dacă i se va părea că laud prea mult trupa ce am comandat-o. Aceasta am făcut'o din cauza dragostei prea mare care am avut'o pentru soldații mei și cărora le închin această lucrare.

Locot. Colonel Stefan Paraschivescu

I. Din zona de refacere pe front

Marşurile de la Bărzeşti (jud. Vaslui)

la

Şerbăneşti (jud. Tecuciu)

7 Iunie.

In tabăra Bărzeşti

Ordinul de plecare pe front a sosit. Il aşteptam de câte-va zile. In clipa primirii plicului secret cu menţiunea: „ a fi deschis şi ţinut numai de comandant", suntem la popotă; studiez în pripă itinerariul, punctele de oprire, zilele de marş şi de odihnă şi ţin hârtiile preţioase cât mai aproape, ferindu-le de privirile cercetătoare şi indiscrete ale vecinilor mei de masă. Mănânc apoi în linişte, zâmbind curiozităţei neîmplinite a ofiţerilor. Şi întrebările lor curg una după alta fără răgaz şi fără răspuns. Unde mergem ?—La Oituz ?—La Galaţi ?—In Basarabia ? Părerea aproape unanimă este că ne vom duce la Galaţi ori în Basarabia spre a ataca şi izgoni Bulgarii din Dobrogea.

După câte-va zile pe ploaie, barometrul se urcă brusc şi valea Bârladului care scânteiază sub lumină, apare mai frumoasă ca ori când.

Trebue să părăsim mândra noastră tabără, care stăpâneşte valea şi râul ei şerpuitor, cu păşunea ei verde, cu şoseaua şi calea ferată, cu Buhăeştii, Bărzeştii, toate satele şi morile ce le cuprinzi dintr'o singură privire.

In această natură bogată şi aşa de liniştită de nici nu crezi că e războiu, ne-am aşezat în ziua de Paşte la 2 Aprilie.

Ne-am clădit tabăra într'o dumbravă — singura verde pe acea vreme—nu aşezând bărăcile cu simetrie, ci întrunindu-le câte 2—3 şi mai multe sub un pâlc de copaci. Am tras cărări, iar locul liber era numai fân, care la data plecărei noastre ajunsese până la brâu.

Către popotă, creşteau în tufe trandafiri sălbateci, iar noaptea ne càntau privighetorile.

Batalionul meu, născut şi crescut în această natură frumoasă, avea de sigur un destin frumos.

După masă, dau ordinele de cuviinţă. Fie-care om se mişca cu grabă; unii cosesc fânul trebuincios marşului, caii pasc printre bordee, în locurile ce le fusese oprite până acum. Numai eu cunosc destinaţia noastră.

Copilăreşte mă distrează lucrul acesta şi toate încercările şirete ale camarazilor, de a afla ceva, n'au izbândă:

— Plecăm la Sud—îi răspund unuia.

— Mulţumesc, doar nu ne-om duce la Petrograd.

— Atunci, dacă eşti aşa bine informat, ce mă mai întrebi?

La noapte pornim. Sunt aşa multe de făcut, în cât mi se pare că nu vom fi gata la timp.

Mă învârtesc de colo până colo, dând ordine, dar şi căutând să-mi întipăresc în minte colţişorul acesta de ţară românească în care s'a făurit o parte din oastea nouă.

Seara vine încet, suntem gata de plecare, priveliştea atât de iubită se şterge, pentru a nu mai fi văzută—cine ştie—poate niciodată.

8 Iunie.

Pădurea Curmătura lângă Bălteni

Trebue să plecăm la ora 1 din noapte. La lumina faclelor înhămăm trăsurile încărcate de materiale şi furaje; trupa coboară în vale glumind şi chiuind, ofiţerii şi gradaţii dau ultimile porunci. Toţi purtăm casca franceză, iar hainele sunt ruseşti. Din armata veche românească, rămâne doar sufletul.

Până la front, ne vom mişca pe jos, noaptea, iar ziua ne vom adăposti în păduri, ascunzând astfel mişcarea noastră.

Diviziile a 5-a, 13-a, 14-a sunt în curs de mişcare cu trenul. Cu toţii suntem convinşi că intrarea noastră pe front, va corespunde cu o epocă de ofensivă. Pe lângă noi, trec coloanele regimentului 36 infanterie, trăsură după trăsură, la distanţe neregulate. Câte-va se răstoarnă în drum. Cu inevitabilele înjurături, cu cari întâmpină soldatul român, ori-ce întâmplare neprevăzută şi neplăcută, ele sunt ridicate şi pornite înainte.

Fiind departe de inamic, marşul se face pe unităţi urmate de trenurile lor de luptă (muniţii) şi regimentare (hrană). Infanteria merge pe brigăzi, artileria pe regimente. La opriri, fie-care unitate se adună la capul coloanei şi au ast-fel toate la îndemână.

Scurgîndu-ne pe un singur drum, având trăsurile între trupe, de la început ne lovim de greutăţi.

Trecuse de mult ora plecărei noastre, când trăsurile lui 36 nu eşiseră încă toate.

Ii zorim cum putem, mai cu o vorbă bună, mai cu alta de ocară, îndemnându-le caii cu un: „Hi talane“ sau conductorii cu un: „Impinge mă urâtule!“.

Plecăm după un formidabil „Trăiască al 9-lea de Pionieri“, care răsuna puternic şi spontan din opt

sute de piepturi. In noapte se aud convorbirile şi glumele oamenilor din capul în coada coloanei. Se zăresc luminile pierdute din ce în ce mai mult ale ţigărilor, căci trupa e îndestulată cu tutun, iar un glas de oltean se aude din urmă:

„Foaie verde şi iar verde, foaie verde
Patrusprece cocostirci...
S'au urcat pe streaşină“...

Curioasă psichologie au şi românii. Ştiu că merg la pericol, dar le este totul indiferent. Şi le face mai multă impresie schimbul de obiceiuri, de trai, chiar de-ar fi mai rău, îi distrează mersul în întunericul umed al nopţei, setea de necunoscut; şi urma de haiducie ce le-a rămas de la strămoşi, atunci când frunza din codru e verde, le readuce poezia pericolului în suflet.

Armăsarul meu dobrogean — un negru corb — cu coada până la pământ, mic dar voinic şi mândru, merge jucând în capul coloanei.

La ziuă ajungem la moara Cuza-Vodă, străbătând cu greutate cei 5—6 km.

Am un accident de călărie din cauza chingei prea slabe; îmi rup o coastă şi scap cu capul teafăr— ocrotit de cască.

Nu mai pot de durere, dar de trupă nu mă las, merg cum pot, călare, pe jos, pe trăsură, odată cu ea. Ajunşi la locul hotărât, găsesc pădurea ocupată de alte trupe, sosite înaintea noastră. Intervenţii şi discuţii sterpe pentru moment, dar cu folos pentru viitor.

Când mă pipăe doctorul la locul durerei, leşin. Dar seara, plec cu ai mei.

De evacuare la spital nici nu vreau să aud.

9 Iunie.

In pădurea Bulboaca Sud de Vaslui

Marş de noapte—penibil pentru mine. — Il fac în ambulanţa noastră improvizată, zguduit de gropile drumului. Băeţii mei mă compătimesc. Si câtă tărie va trebui să am pe urmă ca să-i trimit la moarte, pe ei, care se interesează azi cu atâta bună voinţă de durerea ce-mi pricinueşte acest accident banal. In legătură cu starea mea de spirit, mi-aduc aminte din prima parte a campaniei, când am comandat un batalion din regimentul de infanterie „Cloşca“, mi-aduc aminte cu părere de rău, de cearta—de altmintrelea justificată—ce-am tras-o unui sublocotenent Mateescu, înaintea primei lupte ce am avut-o când bietul băiat, a căzut lovit drept în inimă.

Si amintirea aceasta — o voi păstra-o în totdeauna, pentru perfecţionarea sufletului meu, căci aşi fi dorit altă despărţire.

Trecem prin Vaslui, caldarâmul nereparat îl simt prea bine—ah! domnule primar—şi ajungem la ziuă în pădurea destinată ascunderei şi odihnei noastre. Şi ce de muşte, doamne! Cu cât ne apropiem de front, cu atât sunt mai multe, cu deosebire, acolo, unde au bivuacat de curând Ruşii cari sunt certaţi cu regula şi higiena.

Către seară muzica reg. 35 Inf. cântă în pădure „Les noces d'Arlequin“ şi alte bucăţi mai săltăreţe pentru oameni. Armonia veselă şi uşoară nu mă lasă în pace şi nu pot să-mi sfârşesc notiţele zilei.

Accidentul meu e cunoscut acum în toată divizia. Generalul mi-a trimis vorbă: „să-mi pun casca la icoană“, iar doctorii îmi oferă cu bună voinţă serviciile lor. Unul e de părere pentru comprese, altul pentru muştar, al treilea pentru fricţiune cu liniment. Până una alta, urmez ordonanţa ordonanţei

mele, încingându-mă cu brâul lui—şi mi-e mai bine.

11 Iunie.

In preajma gărei Roşieşti

Cât voiu trăi, n'oi mai face navigaţie pe Bârlad. Ne mai putând să urmez coloana, m'am hotărât a merge paralel cu ea, navigând cu pontonul pe râu. Transportul răniţilor pe apa liniştită se face comod şi fără sguduituri. Pornind trupa pe drum, mă îmbarc şi mă las dus de apă. La început râul destul de larg şi adânc îngădue lopătarea, şi mergem destul de repede. Dar nu trecu mult şi primele piedici apărură: punţi la suprafaţa apei, zăgazuri, funduri joase, sălcii aplecate şi ţânţari—doamne—mii şi milioane.

Şi în împrejurarea aceasta mai învăţai ceva. Se zice că ori-ce fiinţă sau materie e făcută de natură ca să contribue ori la frumos ori la bine.

Gândindu-ne la ţânţari i-am pune printre excepţii —rarile excepţii.

Cu toate acestea ne-am înşela.

Văzut-aţi D-voastră, vre-o dată în amurgul serei un nor de ţânţari legănându-se într'un spaţiu restrâns de-asupra apei? Auzit-aţi vre-o dată zumetul neobosit al acestor mii de insecte, uricioase şi aducătoare de friguri? E o muzică aşa de frumoasă, asemănătoare unei orhestre de mii de viori, care ar cânta în surdină pe corzile la şi mi.

I-am auzit din depărtare—fără să ştiu ce e. Nici soldaţii—crescuţi mai în natură ca mine — nu mă lămuriră. Când i-am văzut şi auzit de aproape, nu mi-a venit a crede. Iată frumosul.

Curând însă ne săturarăm de acest sport şi stăvilarul de lângă gara Crasna ne opri definitiv.

Cum am mers de acolo pe jos până la gara Roşieşti, şi cu căruţa la bivuac, unde trupa ajunsese cu bine, nu mai povestesc.

Noroc că locul e bun, avem apă în apropiere, păşune pentru cai, şi pe deasupra—a doua zi—repaos.

Trupa se reface de oboseala marşurilor din primele 3 zile—iar eu îmi voi reface şalele.

12 Iunie.

Zorleni

Marş săvârşit în bune condiţiuni. După antrenamentul primelor 3 zile, trupa merge voiniceşte, cu toată greutatea prea mare ce o poartă în spinare. In adevăr, mi-aduc aminte din şcoli, că infanteristul român e cel mai încărcat. Pionierul însă poartă greutate mai mare, căci unelta mică portativă e înlocuită cu unelta mare; pe lângă aceasta oamenii mei sunt bătrâiori; am vre-o 300 miliţieni şi rezervişti din contigentele cele mai vechi. Dar, dobrogeni tari şi meşteri la săpatul pământului.

Mulţi dintre ei au câte un copil sau doi, soldaţi prin alte corpuri. Si era frumos, în tabără, când tinerii veneau Duminicile să-şi vadă părinţii:

— Ce cauţi tu, camarade?
— Am venit să văd pe tata.
— Dar ce-i tat'tu?
— Soldat la pioneri.

Merg călare destul de bine, încălecatul e mai anevoe. O ploaie scurtă şi repede a mai potolit praful drumului, iar noroiul încă nu ne supără.

Un comandant de unitate îmi împărtăşeşte crâmpee de convorbiri ale soldaţilor. Cu toţii ştiu sau bănuesc că mergem să isgonim duşmanul din teri-

toriul ocupat. Unii din soldaţi sunt sceptici asupra rezultatului, impresionaţi fiind de înfrângerile din anul trecut.

Alţii—din potrivă,—au speranţă în succes, fiind-că —zic ei—suntem comandaţi de ofiţeri francezi. Fără a scade meritele misiunei franceze care a contribuit aşa de mult la refacerea armatei—le esplic— că comandamentul este român, că trebue să se încreadă în el, şi că înfrângerile din 1916 se datoresc superiorităţei în număr şi în armament a vrăşmaşului şi altor cauze asupra cărora n'am găsit nimerit să stăruesc pentru un moment.

Chestiunea încrederei trupei în înaltul comandament este foarte subtilă. In general, calităţile morale şi intelectuale ale comandantului, care impun încredere, nu se exteriorizează prin nimic.

Pentru trupă, numai isbânda impune; ori până în prezent această isbândă n'am avut'o, din potrivă: Impunerea încrederei în cei mari, este o chestiune de prestigiu, dar şi de pledoarie până ce isbânda va veni. E însă bine, a se vorbi trupei cât de des, despre tot ceea ce o poate interesa şi cultiva.

Cu ocazia votărei legei împroprietărirei şi dării votului obştesc, le-am ţinut o lungă cuvântare în graiul lor, explicându-le importanţa acestor legi şi dându-le sfaturi pentru viitor, rezumate în 2 fraze:

„Cultivaţi-vă bine pământul, fiţi muncitori".

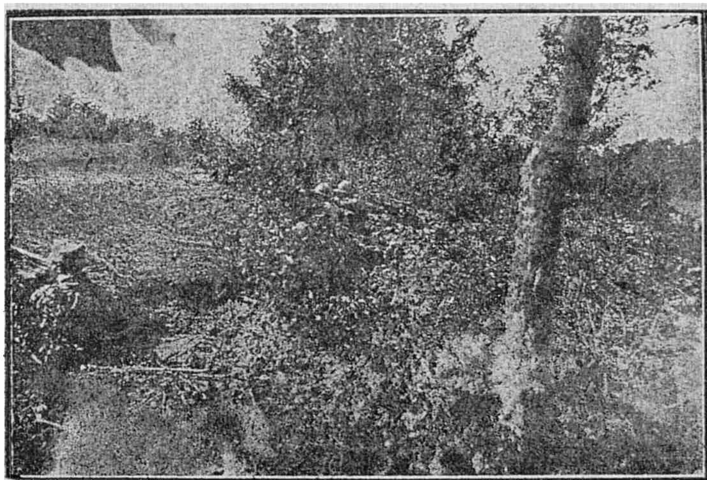
„Când vă daţi votul, întrebaţi-vă dacă omul care vi-l cere, merită încrederea voastră?"

Soldaţii se uitau miraţi şi neîncrezători la mine, auzind poate pentru prima oară, un şef al lor, lămurindu-le astfel de lucruri.

Ne apropiem de front şi aeroplanele inamice, cari vin aproape zilnic la Bârlad, ne-ar putea descoperi. Prin urmare plecarea se amână la ora 20.

Ofițeri din Bat. 9 Pioneri

In așteptarea inamicului

13 Iunie.

Grivița lângă Bârlad[1]

Ce nume evocator. De altmintrelea mai avem Grivițe în țară, și Plevne și Smârdane, toate clădite după războiul independenței.

Plecăm din Zorleni la 21^{30} după o așteptare de o oră și jumătate în drum. Opriri dese de 20, 30, 45 minute; mergem 15 klm. în șease ore; la halte soldații obosiți de pisăloageala asta pe loc se culc în șanțurile drumului și adorm imediat. Cauza? Trăsurile dinainte cari merg mai prost ca oricând. Reclamații și discuții. A doua oară nu voi mai tolera acest lucru; sunt foarte hotărît să plec înaintea lor.

Pe viitor ar trebui atât la infanterie cât și la pioneri să se dea din timp de pace, o mai mare atenție instrucțiunei înhămărei și îngrijirei cailor, — instrucție foarte neglijeată până acum la pedestrime. Dealtmintrelea nu cred să mai fie armată care să aibă raportul dintre puterea cailor de rechiziție, greutatea trăsurilor militare și starea generală a drumurilor, așa nefavorabil ca noi.

Rușii sunt mai practici—trebue sa o recunoaștem —au căruțele lor ușoare, pe 2 roate, înhămate cu un cal mare și voinic, cari pot merge ori unde. Și la noi va trebui să se ia o măsură în acest sens după răsboiu.

De la Grivița luăm șoseaua Galaților. Este prima etapă, de la care, ofițerii încep să vadă lămurit direcțiunea mersului nostru. Deocamdată ordinul de marș, dat pe mai multe zile, nu cuprinde de cât etapele până la Bursucani.

Ultima etapă am parcurs-o, ca și pe celelalte, în capul coloanei, însoțit de aghiotantul meu sublot.co A. Discutăm literatură, vorbim despre teatru și actorii cunoscuți. Fiind în cercul lor la București, îmi

comunică din intimităţile lor ştiute sau auzite. Caii noştri merg alături, cu frâele libere, s'au deprins amândoi încă de la Bărzeşti; la poduri se cam sperie de departe, dar cu o împingere înainte şi cu puţină cravaşă şi pulpe începem a-i dresa. Şi noi ne-am învăţat a merge în intuneric.

Din partea întâia a companiei, când marşurile în retragere le făceam tot noaptea, mi-am desvoltat aşa de mult văzul şi simţul de orientare noaptea, în cât sunt sigur că reîntors încă odată în aceste locuri pe cari le calc întâia oară în viaţă, mă voiu orienta şi le voi recunoaşte perfect.

14 Iunie.

La Sud de Bursucani

Plecăm înaintea brigăzei 18-a Infanterie. La 19^{45} eram pe drumul Galaţilor. Cu toate coastele, oamenii şi caii merg bine—nici unul în urmă. Şi grăbim ca să nu ne-ajungă infanteria. Trecem prin Bălăbăneşti, sat mare şi—se zice—bogat, aşezat într'un bazin accidentat. Auzim că fie-care Bălăbăneştean, care se respectă, trebue să aibă cel puţin un proces la judecătorie, iar cei înstăriţi trebue să aibă şi la tribunal.

Când te adresezi fetelor, trebue să le zici domnişoară, căci alt-fel se supără, iar la prăşit se duc cu umbrelă şi cu sapa sub şorţ.

Şoseaua urcă şerpuind printre case, iar către vârful dealului se transformă în drum rău; caii trag din greu şi ridicarea pacheţilor cu pontoane este anevoioasă. Dar nu mi-e teamă de stat în drum — la podarii mei am căluţi mici dobrogeni — numai vână şi foarte bine întreţinuţi. Cu deosebire cei 6 vineţi rotaţi de la trăsura No. 3 de vase, sunt o frumuseţe.

— Hi puiule, na, na, na, şargule!

Ajunşi la capătul etapei, Nord de Bursucani, delegatul nostru ne întâmpină şi ne comunică ordinul de a împinge înainte încă 6 klm.—la sudul satului. Facem şi acest rest într'un suflet. E întunerec tare şi panta care ni se arată la stânga drumului, unde trebue să-mi urc trăsurile mi se pare inaccesibilă. Degeaba caută să mă convingă delegatul de contrariul, urcăm numai trupa, iar eu mă culc îmbrăcat în patul meu de campanie, într'o pajişte pe care o ghicesc, plină de romaniţe.

La ziuă, văd că am exagerat, panta era dulce. Urc trăsurile în păduricea de tufani, le ascund de aeroplane, fac corturi, bucătării, o grămadă de instalaţii pentru o şedere mai lungă. căci ordinul de marş era prevăzut numai până aci, şi se auzise că vom sta o săptămână.

Imi instalez şi eu cortul şi popota, cu răbdare, când la amiază primim ordinul că la noapte vom pleca din nou. Trimit aghiotantul la divizie şi ne odihnim puţin.

Am o bucurie mare. Plotonierul trimis înainte în zona Drăguşeni-Smulţi găsise o grămadă de furage pe care le adunase. Iacă hrana căluţilor asigurată pe încă 2 luni, căci depozitele ne dădeau prea puţin. Şi ce întrecere între corpuri, ce dibăcie nu se întrebuinţa pentru descoperirea lor.

Până la ora 19, aghiotantul nu se întorsese de la divizie, suntem totuşi gata. Iată şi ordinul; de data aceaste ultima etapă „Şerbăneşti" ne arată şi frontul hotărât unde mergem. N'aşi fi bănuit una ca asta. Dar mă bucur, că trecem prin Drăguşeni unde am petrecut acum câtă-va vreme un crăciun, şi că cunosc regiunea dunelor de nisip Iveşti-Lieşti-Şerbăneşti-Hanul-Conachi, de la manevrele făcute acolo în 1909.

Ce rost va fi având, ducerea noastră la Siret?

16 Iunie.

Mândreşti

Plecăm în urma infanterieri la ora 1 noaptea. Trecem repede prin Drăguşeni-Smulţi-Gorneşti-Mândreşti unde ajungem la 5 după o etapă de 22 klm. Si, în Drăguşeni par'că nimic nu s'a schimbat din ceia ce-am lăsat altădată. Doar că atunci era iarnă, iar acum toţi copacii verzi par a da târguşorului adormit în întunerec mai multe podoabe. Iată'l ascuns între două dealuri rotunde, aceleaşi ca în toată Moldova. Iată dispensariul la stânga şi şcoala peste drum, iată prăvăliile evreeşti cu obloanele lăsate şi bine închise, iată primăria şi casa proprietăţei ceva mai sus. Spre miază-noapte se ghiceşte dealul repede şi alunecos pe care ne dam cu bobsleigh-ul— un bob improvizat şi grosolan — ca de lemnar de ţară.

Au trecut de atunci, câţi-va ani şi nu mă pot zice îmbătrânit. Si acum, fără voia mea, mi-aduc aminte de altă localitate plină de amintiri pentru mine, pe lângă care am trecut în perioada retragerei, Noembrie 1916—casa proprietăţei din Ciupa Lagăr, judeţul Argeş. In această casă, mare, cu două caturi, am stat în 1915 patru lunie, eram la serviciul geografic al armatei. Văd cătunul sărac şi trist care nu avea atâtea cărămizi şi lemne în toate casele lui, câte erau în casa proprietăţei. Si o văd pe aceasta greoaie şi singuratică, la marginea cătunului în şesul uniform şi fără arbori, doar cei trei ulmi mari de la hotarul moşiei. Dar totuşi atunci era aşa de frumos în Ciupa, căci aveam 24 de ani şi fiindcă mai văd lumea din ea, care a primit cu atâta bunăvoinţă,

exilatul, trimes acolo pentru nevoile ţărei. Si mai văd o fetiţă blondă şi zglobie, care se cobora de la etajul întâiu pe ulucul prin care se scurge apa de ploaie, care se ţinea în picioare pe calul lansat la galop pe uliţele satului şi care cânta seara atât de cuminte şi frumos la pian.

Prin aceste locuri, pe lângă această casă, către care îmi grăbeam pasul odată, cu bucurie şi nerăbdare, am trecut într'o noapte întunecoasă din Noembrie, pe frig şi lapoviţă, cu Nemţii pe urma noastră, şi cu durerea în suflet, mi'am trăit într'o clipă, clipele neuitate şi fericite de demult. In ceaţa groasă casa abea se mai zărea ca şi o amintire uitată pe jumătate.

Dar, să lăsăm acestea; suntem acum atât de departe şi trebue să ne fie gândul la altceva.

Acum...

Acum, suntem la marginea unei păduri de salcâmi, cu muşte multe, foarte multe. Vin la gunoaiele, lăsate de acei cari au trecut înaintea noastră. Cortul meu, este într'o vâlcea, la umbra unui păr pădureţ.

După amiază, ne scoală o vijelie mare urmată de o rupere de nori. Cortul tinde să devie aeroplan, ţinem cum putem de el, eu, aghiotantul şi cele două ordonanţe. Din neprevedere, n'am făcut şanţuri şi vâlceaua conduce un şivoiu deapă, adunat după înălţimi, care ne obligă la cura preotului Kneipp, cu totul nedorită. Seara, iau masa în pat şi noaptea somn fără vise.

A două zi, odihnă până seara, când plecăm din nou; mai avem două etape până pe front. Cum harta arată că nu mai sunt drumuri bătute până acolo şi cum vremea ameninţă a ploaie, voi pleca mai de timpuriu să scap de dealul ce domină satul, cu ziuă şi pe uscăciune.

Până la ora plecărei, ambulanța diviziei își aliniază trăsurile, lângă bivuacul meu, sub cerul liber, neascunse de aeroplane. Gândul că la mai puțin de 200 m., am cinci trăsuri cu dinamită suficientă să fac să sară tot batalionul în aer și că bombele trimise lor, ar putea să facă acest bucluc, mă îndeamnă a cere comandantului, mascarea ambulanțelor.

Până azi însă, nici un aeroplan inamic. Nemții nu ne-au simțit, cu toate că multe din trupele noastre își terminau marșurile ziua, când aeroplanele ne puteau descoperi. Ori poate știrile ce le puteau culege pe alte căi, erau destule pentru a mai uza și de aeroplan, care ne-ar fi dat de bănuit că cunosc intențiunile noastre.

17 Iunie.

La 3 klm. Nord de Grivitza (jud. Tecuciu)

Marș de 20 klm., pe grindină, ploaie și vânt mare. Drumul de care ce urmăm e cu totul desfundat. Oamenii merg muiați până la piele, alunecând la fiecare pas; picăturile mari de ploaie și piatră ne lovesc dureros peste față și mâini. Bieții cai trag din răsputeri. Pământul săturat de apă, nu o mai primește; mergem în mocirlă până la genunchi; nici nu facem mai mult ca 2 klm. pe oră. Bine că am apucat să urcăm dealul Mândreștilor, încă uscat; altfel nu mai ridicam trăsurile pe hlisă.

Noaptea vine mai repede ca de obiceiu, și întunericul ne aduce singura și ultima piedică ce nu o aveam până atunci.

Ne îndreptăm cu busola către Grivița, prin valea Herătăului, largă și puțin adâncă, mai mult o cută de teren.

Lăsăm în urmă o poziție veche rusească, șanțuri

şii reţele de sârmă în formă de dinţi de ferăstrău‘ iar la dreapta zărim pentru prima oară în 1917, vechile noastre cunoştinţe din anul trecut, rachetele luminoase de pe front,—ale nemţilor—bine înţeles, căci noi nu avem până acum.

Tunul se simte mai de aproape, iar cerul e luminat în direcţia căei pe care mergem, de făscia unui proector, care trebue să fie foarte departe, dar foarte puternic.

Suntem pe front.

Norii se răresc, un vânt generos i-a gonit. Câte o stea apare ca o lumină tremurătoare şi timidă, apoi alta şi în urmă sute şi mii.

Numai luna stă încă ascunsă de norii prinşi par'că în cue de Măgura odobeştilor. Dar, o ştiu că e acolo, după cum în timpurile de tinereţe şi pace—pe drumul căzărmei,—ştiam că la cutare casă, după perdeaua ferestrei se ascunde o fată frumoasă.

Tunul se aude tot mai distinct, rachetele sunt mai dese, lumina lor mai tare, proectorul mai aproape; după 6 ore de mers ne oprim lângă un puţ, unde bivacuase cu 24 ore mai înainte al 9-lea de vânători.

Direcţiunea o urmasem după busolă, iar distanţa în ore de mers.—Nu ne-am înşelat.

Pădure nu există. Deşi suntem numai la 10—12 klm. de Siret, trebue să bivacuăm în plin câmp, ascunzând trăsurile şi corturile cu buruieni. Când ne culcăm, cerul e cu totul senin, dar luna a apus; nici nu mai avem nevoe de ea.

Dimineaţa ne scoală un duel de artilerie formidabil. Nemţii trag un obuz de calibru mare asupra satului Griviţa, unde probabil, au văzut mişcări de coloane, peste zi.

Distanţa de tragere trebue să fi fost 12—15 klm. In ceaţa dimineţei se văd către apus 2 baloane cap-

tive; nu putem preciza dacă sunt germane sau ruse. Aeroplanele duşmanului n'au venit încă la noi, dar ca precauţiune, depărtăm trăsurile de explozibile la 400—500 m., şi adâncim pentru oameni, şanţul şoselei spre Barcea,—loc de adăpostire în caz de atac cu bombe. După masă, odihnă, muşte. Multe, multe, foarte multe. Le-a adunat răsboiul. Şi musca de câmp—să-i zicem rurală,—foarte asemănătoare cu cea urbană e mai lacomă, căci lupta ei pentru viaţă e mai grea. Nevoia odihnei mă face să alerg după tot felul de leacuri, dar până descoper unul mai practic îmi trece somnul.

Primele încercări dau greş. Tifonul cu sau fără iodoform înăbuşe, fumul, idem —pe tine — dar nu şi muştele; pajul (ordonanţa), cu pămătuful de pene de struţ (burueni), adoarme şi el la rândul lui. Mijlocul practic descoperit (şi încă ne brevetat S. g. d. g.) de a le goni e următorul:

In cort, deasupra capului şi la o înălţime de 50—60 cm., se leagă o sfoară orizontal. De ea se prinde cu ace, un jurnal (vechi de sigur) care se tae la partea de jos în făşii subţiri. Aparatul funcţionează în mod automat, când bate vântul, şi la câmp adie totdeauna cât de puţin,—jurnalul se mişcă, făşiile se lovesc una de alta şi musca sboară la alt camarad, cu imaginaţie mai puţin bogată. In curând sunt imitat de mai mulţi.

Mai avem 10 klm. până la Şerbăneşti, diseară plecăm mai târziu.

19 Iunie.

In pădurea şi dunlele de nisip-Şerbăneşti

In noaptea de 18/19 plecăm din Călmăţui — unde bivuacasem 24 ore—la Şerbăneşti.

Bivuacăm în pădurea rară de plopi mari şi tufani plantaţi pe micele dune fluviale din ţară între Tecuciu şi Hanul Conachi.

Locuri cunoscute mie, cu ocazia manevrelor din 1909. Suntem numai la 4 klm. de liniile infanteriei; împuşcăturile de armă şi mitralierele se aud distinct. De abea pot să ascund cele 74 trăsuri sub plopii mari şi umbroşi, ce mi le vor adăposti de vedere.

Roatele se îngrop până la buccea în nisipul fin, care păstrează încă o parte din căldura însumată de cu zi. Prevăd că va fi unul dintre cele mai rele bivuacuri; numai de n'am sta mult. Dar pădurea o ghicesc plină de trupe, şi e unicul loc mai sigur de ascundere contra vederilor de sus, satele Iveşti, Buceşti, Lieşti, Serbăneşti fiind prea aproape de front. Nu e vorbă, şi aci suntem sub bătaia tunului.

Pe drum auzim multe: nemţii au aflat de sosirea noastră pe front; făceau băi cu Ruşii în Siret; ofiţerii duşmani au luat masă comună la Paşti; ba un „tavarăş" i-a anunţat cu câte-va zile înaintea sosirei noastre, cam în termenii: „De-acuma plecăm, vin Românii".

Şi noi, cari am mers 11 nopţi, şi ne am ascuns ziua în păduri, ca duşmanul să nu afle mişcarea noastră!

In sfârşit, nu prea avem încredere în aliaţii noştri şi când vedem un dulău mare, — numai trup — un animal frumos — purtând la butonieră insemnul roşu al revoluţiei sociale, ne întrebăm: Ce poate pricepe această brută din marxism şi din drepturile omului?

Am fost chemat la divizie. Cancelăriile instalate într'o casă sărăcăcioasă din Serbăneşti.

Ce-i mai bun, e luat de Ruşi şi de artileria grea sosită înaintea noastră.

Satele sunt evacuate de locuitori, cari bivachează

în nişte barăci mizerabile, făcute de ei însăşi pe valea Herătăului şi Călmăţuiului.

Toate aceste sate erau odată bogate, cum n'am mai văzut în restul ţărei; astă-zi sunt o ruină. Nu doar, că le-a dărâmat bombardamentul duşmanului. Cât au stat Ruşii aci, Nemţii n'au lucrat cu mijloacele obişnuite ale răsboiului, ci făceau propagandă— se fraterniza—In schimb mai tot ce este stricat se datoreşte iubiţilor noştri aliaţi şi tovarăşi (ei îşi zic protectori).

Nu mai există garduri, uşi şi ferestre; nu mai există vii, atât de multe în 1916.

La divizie, am discutat asupra însărcinărilor ce avea să ni se dea. Este întâia oară, în armata noastră, când diviziile au unităţi mai mari de geniu, şi e o oarecare tatonare în întrebuinţarea noastră. Deocamdată e vorba de puţuri şi drumuri. La întoarcere văd înmormântarea unui soldat rus. Muzicanţii şi-au prins notele de cei ce merg înaintea lor.

Mă impresionează primul mort ce văd în 1917. Dar, gândul că poate şi acesta a luat parte la devastările făcute cu sălbaticie şi fără nevoe de camarazii lui, mă face să nu-l regret şi să mă uit mai cu dragoste la resemnaţii noştri soldaţi.

De la 7—19 Iunie, au mers 180 km., numai noaptea, trecând prin greutăţi une-ori mari. Nici un om n'a rămas în urmă, nici unul nu e bolnav.

II

Sectorul Nămoloasa-Fundeni-Lungoci-Șerbănești

20 Iunie.

Pădurea Serbănești

Divizia noastră—a 9-a—ocupă tranşeele de pe malul stâng al Siretului, dela Odaia Preotului Ştefan (ceva mai la nord de înbucătura Bârladului) până la Fundeni inclusiv.

Avem la dreapta, divizia 80 rusă, cu care facem corp de armată împreună, iar la stânga pe malul drept în fața Nămoloasei şi Costienilor, Diviziile 14-a, 13-a, 5-a române şi a 30-a rusă.

In afară de artileriile divizionare. aproape toată artileria grea de care dispune armata noastră se aşeză aci.

Ingrămădirea aceasta de forțe, cărora avea să i se adaoge altele mai târziu, ne convinse că aci are să se joace ultima carte între noi şi duşman. Se vorbea chiar, că intenția înaltului comandament ar fi spargerea frontului nemțesc, din fața capului de pod de la Nămoloasa, lărgirea spărturei şi marş în direcția oraşului Râmnicul-Sărat, forțând ast-fel apărarea duşmană de pe Siret şi Putna să-şi părăsească pozițiile ori să capituleze.

Frontul ce ocupăm are o lungime de peste 17 klm.

Şi este natural să mi se dea mai mult, deoarece Siretul formează în faţa noastră o piedică puternică, lat 100—200 m. şi adânc până la 5 m.

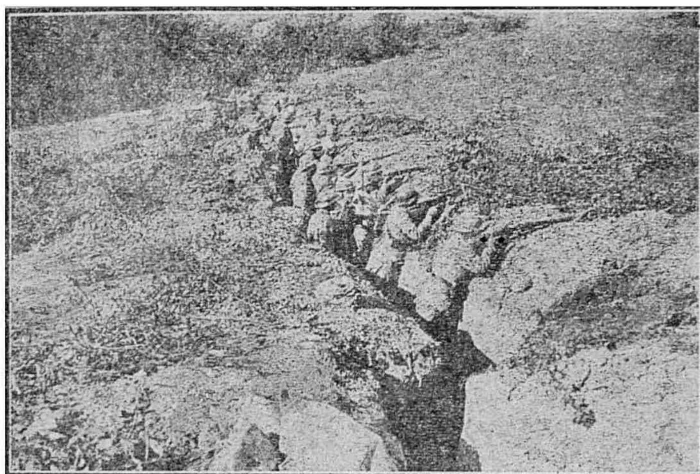
Azi am intrat în rolul nostru de adevăraţi pionieri. Construcţiunea lucrărilor de fortificaţiune grele, cari cer cunoştinţe speciale şi nu pot fi făcute de infanterie. Am început un post de comandă cu 11 camere, pentru divizie, în pădurea Şerbăneşti. Lucrează la el 6 plotoane, sub conducerea căpitanului P.

In timpul trasărei, apar 3 aeroplane germane. Alte 3 de ale noastre, le întâmpină. Luptă aeriană nehotărâtă; cele nemţeşti se retrag, dar iar se reîntorc; bombardament aerian. O baterie în poziţie aproape de noi trage fără răgaz. Aeroplanele lor o reperează şi în curând câte-va obuze duşmane vâjie deasupra capului. După prima emoţiune trecută ne vedem de treabă în linişte, şi un soldat ne aduce un obuz neexploadat, care căzuse la vre-o sută metri de noi; avea calibru 100 m/m. Celelalte unităţi le-am împărţit la diferite lucrări: un adăpost de bombardament la conacul Odaia Berca, unde s'a instalat acum divizia, construcţii şi reparări de drumuri, puţuri, etc.

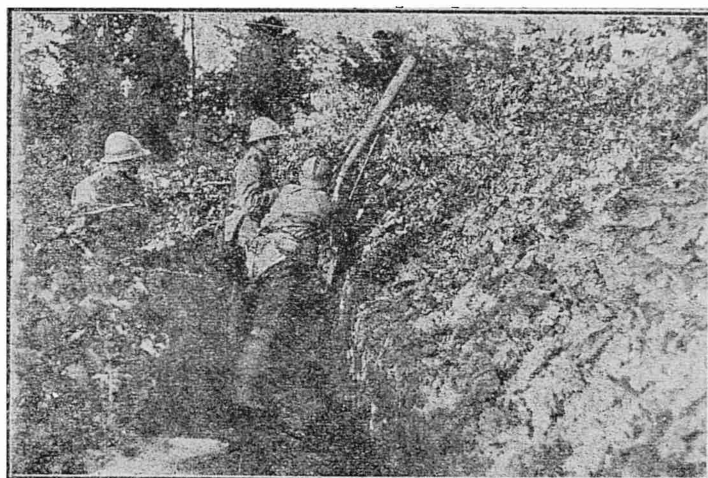
După amiază vedem două baloane captive germane şi unul rus; cum vântul suflă mai tare, cel rus coboară; nemţii însă ţin atmosfera mai departe. Către seară furtună. Nu plouă, dar s'a răcit dea bine. Ne-a gonit muştele. In schimb ne credem în Sahara; Simunul întunecă cerul şi nisipul ne umple ochii, nasul şi urechile iar mersul în contra vântului este aproape cu neputinţă.

De 2 zile ne-am mutat în locul unei coloane de muniţii ruseşti, pe o linie de plute bătrâne. Nisipul ceva mai vârtos dar avem cel puţin o săptămână de lucru, pentru curăţirea locului ce-l moştenim.

Rolul meu, de comandant al geniului divizionar, e

In transee

Aruncător de grenade

greu. Pe lângă lucrările ce le fac pionierii, telegrafiştii şi podarii, sub ordinele mele directe, trebue să cunosc la perfecţie toată poziţia ocupată de divizie şi—în vederile comandamentului — să întocmesc un proect de complectare a lucrărilor. N'am avut timp până acum, să văd liniile infanteriei, dar am auzit că Ruşii n'au lucrat mult. Cea mai mare parte a sectorului e organizat într'o singură linie, fără reţele de sârmă. Tovarăşii se bazau numai pe Siret şi pe bunavoinţa amicilor de pe malul drept.

Caracterul principal al serviciului meu este prevederea. Acum, nu se mai face răsboiul ca mai înainte, numai cu avântul; puterea distrugătoare a armelor de foc moderne şi în special a tunurilor grele şi surprizele ce pot eşi din acţiune—mai cu seamă atunci când nu e pregătită suficient—impune, că dacă vrei să faci un pas sigur înainte, să ai piciorul sprijinit înapoi,—tot aşa de sigur. Şi această siguranţă se capătă prin fortificarea cât mai solidă a terenului. De aceia, în războiul de poziţie chiar atunci, când eşti hotărât a porni ofensiva, pregătirile trebue să le începi prin întărirea poziţiunilor ce le ocupi. Această întărire trebue făcută în adâncime, pentru a limita în caz de contra-atac inamic, succesul lui eventual, pe un spaţiu cât mai mic.

Constat cu părere de rău, că în această privinţă, nu prea mă lovesc în idei cu camarazii din statul major al diviziei.

Dânşii găsesc, că nu este nevoe de atâtea lucrări. Increderea lor în succesul probabil al acţiunei ce suntem pe punctul de a pregăti e aşa de mare, încât privesc lucrările de fortificaţie, ca ceva secundar. Cum relaţiunile noastre personale sunt foarte bune, şi cum diferenţa de păreri, nu e de cât chestiune de dogmă, mă mulţumesc pentru un moment, a executa

strict ordinele ce mi se dau, în spiritul lor, lăsând timpul şi împrejurările să aducă, supremele argumente.

Desigur, că încrederea în succes îi onorează; dar, prevederea e totul la răsboiu. De ce nu am avut'o în 1916? De ce nu am întărit la timp, cel puţin liniile Oltului şi Argeşului?

Peste zi sunt chemat de mai multe ori la comandament; învăţăm a ne cunoaşte şi stima; cu atât mai bine pentru viitor.

22 Iunie.

Unităţile mele continuă lucrările începute. Săpătura postului de comandă va fi terminată azi, sau cel mult mâine la amiază. Ne trebue însă multă lemnărie pentru blindaje şi cum din pădurea, secătuită de Ruşi, nu mai putem lua, iar depozitele din gările Iveşti şi Hanu Conachi aprovizionează în prima linie artileria grea, lucrările noastre vor suferi întârziere.

Am impresia că comandamentul priveşte cu indiferenţă activitatea noastră. Oare nu cumva, ceia ce facem, n'are alt scop de cât o întrebuinţare oarecare a timpului.?

Este drept, însă, că adăposturile ce lucrăm acum sunt destinate cartierului diviziei, iar generalului nostru îi sunt indiferente. Toată ziua îl vezi printre soldaţii lui, prin tranşee, bivuacuri, stând de vorbă cu ei. Anul trecut pe când conducea cu dibăcie şi vitejie o divizie, în Dobrogea şi la Neajlov, în cursul luptelor, când i se părea că nu merge bine la vre-un flanc, pornea cu nelipsita havană în gură, lăsând vorbă: Eu mă duc la... (cutare) şi şedea printre oameni cu un calm netulburat. Unui astfel de soldat —desigur—nu-i prea plac adăposturile.

Probe de acestea, de curaj şi calm sunt foarte fo-

1ositoare pentru ridicarea moralului inferiorilor, ofiţeri şi soldaţi, şi, în divizia noastră, toţi şefii mai bătrâni în grad nu şi-au cruţat viaţa pentru a da acest frumos exemplu. Dar sunt unii (şi printre aceştia Germanii) care îşi ţin comandamentele şi comandanţii mult înapoia frontului, unde nu-i poate emoţiona peripeţiile luptei văzute cu ochii proprii. Acolo cu telefonul la ureche şi harta dinainte, şeful dă ordine lămurite, înregistrate cu linişte în scriptele destinate a stabili răspunderile şi a crea o bază istoriei.

Pe front menţinerea moralului şi dirijearea executărei, priveşte pe cei mai mici în grad. In fine o a treia şcoală—mijlocie—pare a fi cea mai practică şi bună în rezultate iar pe deasupra potrivită firei noastre româneşti.

Astă-zi îmi fu dat să asist la un duel de moarte. Atacul unui aeroplan duşman în contra unui balon captiv de-al nostru. La ora 9^{50} mă pregătean să plec în inspecţia lucrărilor de la Odaia Berca.

Aud un zgomot slab de motor. De sigur un avion duşman îndepărtat—mi-am zis,—după ce cercetai în zadar cerul albastru. Avionul era însă deasupra capului meu, dar foarte sus. Aşa m'au asigurat — în urmă—ai mei. Nici un tun antiaerian, nu-l supără dealtmintrelea nici nu ar fi avut efect.

Merg pe jos spre cuartierul diviziei şi am un sfert de ceas bun de făcut. Către răsărit se vede balonul nostru, —care avea un observator de artilerie, în nacelă,— stând nemişcat în atmosfera liniştită.

De abea ajuns la comandament, că şi auzim spărgându-se, în direcţia balonului, şrapnelele tunurilor antiaeriene; ghicim într'o clipă drama ce se petrecea: aeroplanul inamic ataca aerostatul. Ofiţerii es din biurourile lor şi privesc cu emoţiune peripeţiile luptei. Aeroplanul—ca o pasăre de pradă cu aripele întinse

—se aruncă spre balon. Artileria trage cu desnădejduire— dar rezultatul e slab.

Se aude acum şi ţăcănitul mitralierelor secţiei de protecţie apropiată a aerostatului, şi al mitralierei aeroplanului; el e acum la înălţimea balonului. A coborât aci în zbor picat de la înălţimea fantastică la care venise şi ocoleşte odată sau de două ori balonul. La un moment dat se vede o formă omenească suspendată de un paraşut, aruncându-se în vid Era observatorul.

„S'a grăbit", exclamăm cu toţii, „i-a fost frică"!

Nu, nu s'a grăbit. Căci o clipă mai târziu, balonul aprins, într'o vâltoare de flăcări şi fum, coboară brusc trecând ca un meteor, pe lângă omul şi paraşuta ce venea uşor la pământ.

Drama e sfârşită. La întoarcerea neamţului, se concentrează asupra lui un foc de infern, tunuri, mitraliere şi arme, fără rezultat însă, căci virează brusc şi des în toate sensurile ca să scape de pedeapsă, şi, norocul îl ocroteşte.

In scurta descurajare ce ne cuprinde aud în urma mea pe maiorul francez M. care cu talentul de caracterizare al naţiei sale, conchide:

„Hein! Il a du culot, le boche!"

Aflu în urmă că balonul era al nostru (nu rusesc cum ziceau unii). Ofiţerul care şi-a scăpat viaţa cu paraşutul e subloc. Rally din artilerie.

Se zice, că din balon rămăsese doar scrumul. Fusese aprins prin acţiunea gloanţelor fosforescente asupra hidrogenului.

După întâmplarea aceasta, se aduse critici artileriei antiaeriene, care fu învinovăţită că trage de mântuială, critici aviaţiei noastre, care a strălucit prin absenţa ei, critici la adresa mitralierelor balonului, cărora li se impută că n'au avut oamenii la posturi.

In fine, e uşor să criticăm noi, cari trebue să ne mărginim la bănueli de tot felul. Dar, desigur, că ancheta ce se va face, va stabili vinele şi vinovaţii —de-au fost—şi învăţămintele de tras şi aplicat pe viitor.

Nu mă pot însă opri, de a nu admira puţin şi pe neamţ. Ce curaj şi ce devotament pentru patria lui! De-ar servi ca exemplu, unora dintre ai noştri cari încă se codesc.

25 Iunie.

Nici un eveniment deosebit pe 23 şi 24. Aceleaşi recunoaşteri de aeroplane amice şi duşmane, aceleaşi bombardamente terestre şi aeriene. Am văzut un „Caudron" cu două motoare. Eri, conferinţă la divizie cu şefii de sectoare asupra lucrărilor de făcut. Stabilim locurile adăposturilor de mitraliere şi de comandament. Divizia a renunţat la postul de comandă din pădure, la care am lucrat cu aproape toţi oamenii 4 zile. Vom începe altul la cota 29 mărind şi complectând un mic adăpost rusesc; e numai la 2 klm. de liniile inamice, ascuns la marginea vestică a pădurei. Lângă el un observator cu trei etaje bine lucrat, de unde se vede poziţia duşmanului şi mai departe, pierzându-se în zare, satele Putnei şi Râmnicului Sărat ca cele două capitale—astă-zi în stăpânirea nemţilor. Echipa de şosele repară noaptea şoseaua ce duce la podul Lungociu; se aude si inamicul cum lucrează la adăposturi şi reţele, se aud căruţele care le aduc materiale pe poziţie. Artileria grea îşi regulează t r a g e r e a asupra liniilor şi satelor întărite de duşman, Năneşti şi Călieni.

Unul din ofiţerii de artilerie cari trag în Năneşti este fiul preotului de acolo. Cu ce durere, trebue

să-şi facă datoria bietul băiat, trăgând poate în casa lui, şi în părinţii lui!

26 Iunie

Primesc de cu seară o însărcinare importantă: recunoaşterea Siretului pentru trecerea lui în ofensivă. Vom avea de făcut trei poduri de vase în dreptul Fundenilor, de rechiziţionat şi adunat toate bărcile particulare, şi de recunoscut reparaţiile necesare podului de fer de la Lungoci, distrus de Ruşi anul trecut.

Peste noapte trimit trei sergenţi spre a recunoaşte toate bărcile aflate în cele trei sectoare ale diviziei, şi aduc doi bătrâni refugiaţi din Fundeni cari cunosc perfect Siretul.

De dimineaţă plec cu Locot. N Sub.lt. St. şi Al. spre a recunoaşte podul Lungoci, iar Sub.lt. T. cu bătrânii la Fundeni spre a recunoaşte locurile podurilor de vase.

In drum, trecem pe lângă postul de comandă al brig. 18-a iar de acolo mergem pe şoseaua Lungoci. De la debuşarea ei din şoseaua Tecuciu-Galaţi, şoseaua Lungociului este în linie dreaptă şi trece la 1200 m. de cotul Siretului la viile Călienilor,—ocupat de inamic—; locul este şes şi nici un obstacol nu poate împedica pe inamic să tragă în noi cu ce are poftă. Deşi formăm un grup destul de vizibil— cinci călăreţi—nu ne supără nimeni. Dealtmintrelea din informaţiunile ce avem, toată ziua forfotesc soldaţi în grupuri mici pe şosea, după treburi—fără a fi jenaţi întru nimic. Mai mult aproape de Lungoci sunt două puţuri cu apă bună, la care vin sacalele regimentare toată ziua, ca să-şi încarce provizia răcoritoare. Aproape de Lungoci, descălecăm şi o luăm pe jos. Cele două aeroplane inamice, atât de bine cunoscute—ne

plictisesc şi astă-zi cu vizitele lor. Paharele şrapnelelor artileriei noastre, cad vâjîind aproape de noi şi fiindcă nu mai e de glumit şi nu voim o moarte aşa puţin glorioasă, ne ascundem pentru câteva clipe în şanţul satului.

După ce s'au mai liniştit lucrurile intrăm în Lungoci, pustiit de bombardament şi de Ruşi şi cerând o călăuză maiorului G. din Reg. 36, plecăm mai departe în tranşee. Intrăm în ele printr'un lung şanţ de comunicaţie trasat în zig-zag. Tranşeele sunt lucrate de Ruşi din anul trecut, chiar pe malul Siretului şi domină apa cu 3—4 m. Bălăriile au crescut pe parapet şi marginile şanţului şi îl ascund destul de bine; în schimb trebue să mergi cu mâinile întinse în faţa obrazului din cauza ghimpilor şi paianjenişului. Pe malul celălalt şi numai la 100—200 m. de noi sunt tranşeele celorlalţi—se văd bine, prin crenelele noastre.

In sfârşit după câteva luni de nevedere, iată-ne din nou în faţa amicilor noştri Fritz, Bai Ganciu ori Mustafa, nu ştim bine care, căci circulă ştirile cele mai contradictorii asupra naţionalităţei vecinilor de peste gârlă. Mergem mereu prin şanţul cotit, uitându-ne prin toate crenelele, doar vom vedea ceva— şi ne întâlnim cu primii soldaţi români, străjeri ai Siretului. Iau ceaiul de dimineaţă. Fritz probabil bea cafea cu lapte—românesc. Dar cum e laptele gros, trebue să i se aplece în curând. Pe când înaintam mereu, o luptă aeriană ne atrage din nou atenţia; şase avioane române contra două germane, care fug. Crucea de Malta dă înapoi, dar probabil că şi unul de al nostru a fost atins căci îl văd aterisând în spirale elegante.

Ajungem în fine la un cot al Siretului, de unde vedem podul la 200—300 m. de noi. Il fotografiez de două ori şi fac planul reparaţiei cu lt. N.

Lucrarea va fi grea şi va cere mult timp. Pentru fotografiere trebue să eşim cu jumătatea corpului afară din tranşee şi Fritz veghează. Dar înainte de toate, datoria. Aeroplanele lor se întorc, artileria noastră le ia în primire şi a lor îi răspunde. Un sergent de la mitraliera lui 36 a identificat o baterie de 105 germană, care trage din viile Năneştilor. In fine, treaba terminată, ne întoarcem înapoi; trecem pe lângă cele două puţuri cu apă bună, şi ne gândim a ne potoli setea, dar două găuri proaspete de obuz de 150 ne-o tae. Fritz s'a îndrăcit. Trecem pe la brigada 18-a Infanterie unde ni se serveşte un ceaiu, iar de acolo pe la artileria grea unde ni se oferă aperitive. După masă, raport asupra celor recunoscute.

28 Iunie

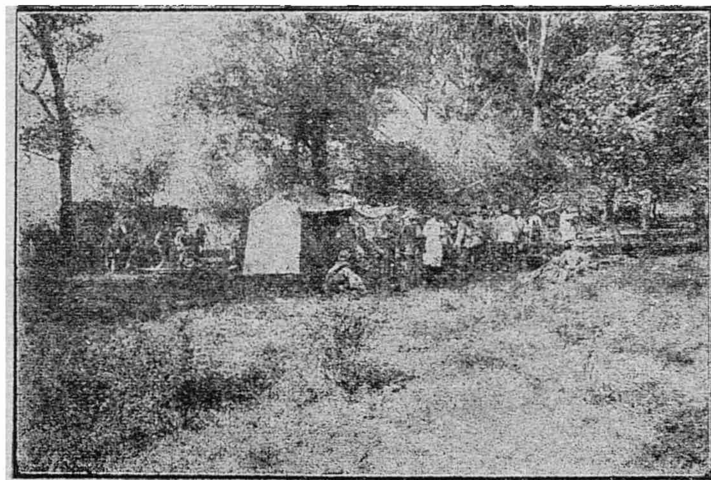
Eri am fost din nou cu Lt. Colonel de Stat Major P. şi maiorul francez M. în tranşee ca să complectăm şi verificăm recunoaşterea lt. T. relativă la alegerea punctelor de trecere peste Siret în dreptul Fundenilor. Timp de 4 ore am vizitat aproape tot sectorul brigăzei 17-a Inf. Consiliul nostru a găsit recunoaşterea lt. T. foarte bună, numai locul podului din deal, a fost mutat mai sus din motive tactice. La întoarcere, sunt oprit la masă la popota diviziei unde mănânc pâine albă şi beau vin—bunătăţi oprite muritorilor de rând.

Ca desert mi se oferă... o discuţie vădită antigenistă. Procesul ce se face de mult ofiţerilor armei geniului, continuă şi aci—pe câmpul de luptă.

Am potrivnici mulţi, între care şi maiorul francez. Necazul infanteriştilor are o obârşie destul de veche: de pe vremea când comandanţii de brigăzi şi regimente de infanterie, se recrutau mai mult dintre foştii ofiţeri de geniu. Şi această rancună, are oare-

Post de prim ajutor

Ambulanță divizionară

care temei. Cu toate acestea, susţin în faţa potrivnicilor mei, că alegerea persoanelor destinate în viitor înaltelor comandamente nu se poate face nici pe bazele vechi şi nici pe cele noi, adică, a alege numai pe acei cu şcoli de război.

Se poate întâmpla şi s'a întâmplat, că elemente admirabil dotate din punct de vedere intelectual, cari au fost elevi şi apoi profesori străluciţi, cari au condus birouri de stat major şi au manevrat minunat multe brigăzi, divizii şi armate pe hârtie, sau pe câmpul de manevră, să fie apoi puşi în faţa realităţei, adică a pericolului şi a răspunderei, şi să se arate cu totul inferiori calităţilor ce trebuiau să aibă. Căci înainte de toate, comandantul trebue să fie un caracter care să stăpânească sbuciumul intelectual şi virtuozitatea sa în arta militară, şi aceasta nu se face, se naşte.

In susţinerea acestor idei le arăt unii din actualii comandanţi, cari s'au impus mai mult prin caracterul lor, dar cari n'au avut şcoli de răsboiu, şi din potrivă alţii cari erau tobă de carte dar lipsiţi de firea potrivită şefului, cari în prima parte a campaniei au fost retraşi forţat din armată din cauza lipsei acestui caracter.

In înflăcărarea discuţiei, alunecăm încet încet, către alte chestiuni generale. Susţin că nu există ştiinţa războiului,—cel puţin nu este o ştiinţă pozitivă. Ca probă: nici unul dintre marii scriitori militari n'a prevăzut nici caracterul, nici durata răsboiului actual. S'a dogmatizat prea mult pe baza de constatări experimentale; apoi s'a clasat, s'a aranjat totul pe cursuri şi ani de studii; s'a chemat omul destul de inteligent ca să le poată asimila şi în crizele cele mai grozave prin care trece eul omenesc i s'a dat conducerea mulţimei armate şi organizate.

Cu totul altceva de cât învăţătura, precumpăneşte la răsboiu. Bunul simţ, inteligenţa înăscută şi un caracter neşovăelnic, nu se pot înlocui cu toate cărţile lumei! Dar ora e târzie... Obosiţi de cele făcute şi... auzite, unul câte unul, se retrage; iar noi, cari am discutat cu destulă înflăcărare, plecăm la rândul nostru... fie-care cu părerea lui.

1 Iulie.

Iar mi-am neglijat câte-va zile notiţele. In acest timp am fost foarte ocupat cu recunoaşteri pe front. Am văzut toate sectoarele. Ce deosebire între lucrările vânătorilor şi acele ale restului infanteriei! Par'că ar fi altă armă. Ce îngrijire, ce muncă şi ce consideraţie s'a dat de ei lucrărilor de fortificaţie! Şi ce de nemulţumiri n'am avut pentru lucrările unora dintre ceilalţi!

Se pare că vânătorii au profitat mai mult de şcoala noastră de la Huşi.

Până una alta, nemţii ne-au mai achitat azi un balon. In urma acestei isprăvi, am înălţat imediat unul de al lor şi profitând de vântul favorabil ne-au trimes în liniile noastre şi un balonaş de hârtie umplut cu hidrogen, pe care era tipărită fraza: „Balonul german nu poate fi distrus".

De necaz, l'am trimes aviaţiei noastre cu traducerea următoare: „Distrugeţi-l deocamdată pe acesta!" Incolo duel de artilerie destul de amorţit. Companiile mele lucrează adăposturi pentru infanterie pe poziţia I-a.

2 Iulie

O revanşă! Aeroplanul care ne-a distrus eri balonul, a fost doborât şi el la rândul lui de mitra-

ţierile noastre. Pilotul a fost ucis, iar observatorul, un ofiţer german, luat prizonier. Acesta şi-a arătat părerea de rău că a căzut prizonier, mai cu seamă —a zis el—că peste câte-va zile urma să se logodească la Bucureşti cu o romancă. Auzi obrăsnicie!

Nu ştiu dacă neamţul o fi spus adevărul, era totuşi vizibilă mulţumirea lăuntrică cu care ne împărtăşea intimităţile. Ne luase ţara, ne lua şi femeile!

Pe deasupra şi veştile cari ni se strecoară din teritoriul ocupat, cu deosebire de la Bucureşti, aruncă o lumină cu totul urâtă asupra unei părţi a femeilor noastre. Pe lângă unele care şi-au făcut datoria pioasă de a îngriji de răniţi şi suferinzi, multe din ele după trecerea primelor clipe nesigure a schimbărei de regim, au uitat de suferinţele neamului, continuând cu mai multă furie, viaţa uşoară de plăceri, care o duceau înainte.

Poate nenorocirile prin care trecem, vor mai răscoli în viitor, în sufletele lor şi ale noastre, sentimentele frumoase care se cheamă: iubirea de ţară, de neam şi demnitatea!

Fără voia mea, mi-aduc aminte de o bulgăroaică cunoscută acum câţi-va ani, care susţinea cu o convingere plină de fantaism, că Bulgaria lor e mai mare mai frumoasă, mai bogată ca România, că într'un viitor răsboi, Bulgarii ne vor face praf, etc. etc. Aceasta era înainte de 1913. Dacă continuam a o contrazice, cu siguranţă că ne luam şi la bătae.

Eram însă într'un restaurant din Viena şi purtam uniforma.

In schimb la noi ce vedem? Ale noastre îşi cresc copii fără nici un sentiment naţional. Si goana după „nurse" e generală.

Cât despre influenţa educativă naţională a ţărancelor asupra copiilor lor—n'avem ce spune.

Fiind cu totul inculte şi formate pentru a răs-

punde numai nevoilor animalice, n'au ce insufla progeniturei lor.

Lipsă totală de educaţie şi sus, şi jos.

Si câte am mai văzut şi în partea aceasta liberă a României!

Am întâlnit la Iaşi o doamnă—soţia unui camarad al meu,—întâmpinându-mă cu zâmbetnl pe buze, veselă şi bine gătită: „Stii că Jean e prizonier?" Şi apoi blestemă greutăţile cu cari se descoper cupoanele de mătasă, etc. etc. Şi, bietul băiat, prizonier de la Turtucaia, poate spărgea în acest moment pietre pe şoselele Bulgariei!

Din când în când, un costum de crucea roşie ne mai face să sperăm la o îndreptare în viitor.

Dar de când cu oarecari scandaluri prin spitale şi cu epidemia de tiphus exantimatic, numărul lor a descrescut simţitor, dar sacrificiul vieţei celor rămase, a spălat puţin păcatele celor plecate.

Şi de ce nu putem spune şi noi ca acel Englez: „Dacă Englezul are atâtea calităţi, aceasta se datoreşte fiind-că are... mamă engleză.

7 Iulie.

Am fost foarte ocupat vremea din urmă, ziua ca şi noaptea: aşa se şi explică că de cinci zile n'am notat nimic.

Divizia m'a însărcinat de a centraliza şi sistematiza lucrările de fortificaţie. De altmintrelea aceasta cădea în însărcinările mele. Până acum, în fie-care sector se lucra cu totul independent.

S'a întâmplat chiar că liniile succesive să nu se lege unele cu cele ale vecinului. Am constatat că nu s'a convins încă toată lumea de nevoia de a ne întări cât mai bine şi mai repede. Necesitatea adă-

posturilor de bombardament nu a fost simţită de cât în momentul când pierderile ce ni le producea inamicul zilnic, au început a fi mai simţitoare. Imediat, unii au cerut un foarte mare număı de adăposturi, mai multe de cât trebuiau. Alţii, au recurs la crearea de adăposturi, rare şi puţin solide cuprinzând câte 60 oameni, un lucru cu totul condamnat în prezent. Un obuz de calibru mare, pătrunănzd în acest adăpost, omoară dintr'odată prea mulţi oameni.

Companiile de pionieri sunt împărţite în tot lungul sectorului şi lucrează singure ori ajutate de infanterişti.

Depozitele de materiale de la Iveşti şi H. Conachi nu ne pot satisface cererile de materiale de cari avem nevoe, iar lipsa unei coloane de transport pentru material de geniu ne forţează a întrebuinţa trăsurile de aprovizionare ale corpurilor la aducerea sârmei ghimpate şi lemnăriei.

De câte-va zile se vorbeşte despre apropiata noastră ofensivă. Se vede că Nemţii au simţit-o, căci nevoia de informaţii şi deci de prizonieri, i-a împins la o incursie ce-au făcut-o în noaptea precedentă în liniile diviziei 14-a peste Siret. După un bombardament violent, au atacat un eşind al poziţiei, dintre malul drept al Siretului şi îmbucătura Râmnicului. Au pătruns în tranşeele noastre pe 40 m., au luat ceva prizonieri, şi s'au retras la contraatacul nostru, lăsând 4 morţi dintre care un cadet.

9 Iulie.

Cinci baloane captive se proectează pe albastrul cerului. Către miază-noapte se mai zăresc pierdute în ceaţa dimineţei încă două Ruseşti. Artileria de toate calibrele îşi regulează tragerea asupra lucră-

rilor inamice. In curând reprezentaţia va începe; azi nu e de cât repetiţia generală.

Cunosc planul de luptă al diviziei, care se rezumă în următoarele: A menţine linia Siretului atâta timp cât corpul 3 de Armată (diviziile 14, 13 şi 5) vor ataca de front în direcţia Râmnicul-Sarat, apoi pe măsură ce acest corp înaintează, să trecem pe malul drept al Siretului, şi protejând flancul drept al corpului 3 să lărgim spărtura către Nord, întorcând astfel poziţia Nemţilor de pe Putna.

Rolul principal al batalionului este următorul: A întovărăşi cu două companii de pioneri şi două secţii de poduri divizionare, avant garda diviziei şi a arunca şease poduri pe Râmnic. Materialul improvizat necesar este deja tăiat pe dimensiuni şi depus lângă biserica din Costieni. O altă misiune ce o am este de a depozita în Fundeni şi Costieni, reţele de sârmă cu întindere repede, şi a le ţine la îndemâna trupelor cari vor lua în răspăr liniile inamice, ca la prima oprire forţată, să ne putem întări pe loc, fără a ceda terenul cucerit.

Sunt mândru de rolul ce ni s'a dat. Am la dispoziţia mea o trupă de geniu, numeroasă şi bine instruită, dar nu îi ascund că executarea misiunei noastre, va cere mari jertfe în oameni.

In sfârşit peste două zile ne măsurăm cu Nemţii! Sunt sigur că-i vom respinge, dar întrebarea e până unde? De-am merge măcar până la Argeş, să liberăm Bucureştii noştri! Dar un sentiment lăuntric ce l'ascund camarazilor, mă face să cred că nu vom putea merge aşa uşor.

Depinde de modul cum vor lupta Ruşii şi ce trupe şi lucrări ne va opune inamicul înapoi. Ştim că a dat o mare importanţă şi pregătire liniei Buzăului.

Mi se pare că bombardamentul nu are toată violenţa, la care m'aş fi aşteptat. Se zice, că nu toate

bateriile şi-au regulat încă tragerea şi că de mâine va începe tragerea de efect.

Nemţii răspund însă rar. Din când în când, trag în gările Iveşti, Lieşti şi H.—Conachi, dar fără mult efect. Avem acolo depozite de muniţii şi materiale de geniu. Totuşi trenurile circulă noaptea câte odată şi ziua. Până una alta, le-am tras un mic chiul.

Am înfiinţat o gară în pădurea sud de Şerbăneşti, care nu a putut fi descoperită până acum şi unde descărcăm tot felul de materiale nejenaţi, deşi e numai la 2 km. de liniile lor. E nostim, când noaptea auzim trecând câte un tren, cum ne aşteptăm imediat la 2—3 lovituri de ale lor. Bum! bum! şi trenul urue mai departe!

12 Iulie.

Pe malul Siretului în dreptul Blehanilor.

În sfârşit ziua cea mare a sosit! Corpul 3 armată va sparge frontul nemţesc pe malul drept al Siretului. Zilele din urmă bombardamentul a fost teribil. Din observatorul postului de comandă de la cota 29, am văzut liniile şi satele întărite de Germani acoperite de nori de pulbere şi praf.

Săracele noastre sate, odată aşa de liniştite şi poetice în sărăcia lor. Ce se cheamă să duci răsboiul pe teritoriul naţional!

Pentru că atacul trebuia să aibă loc în noaptea trecută, am plecat pe seară cu cele patru unităţi ale mele (9 ofiţeri, 700 oameni) la Nămoloasa. Drumul e plin de coloane de muniţii şi trăsuri de tot felul; aproape nu este loc pentru scurgerea noastră. Ne mişcăm încet şi cu opriri dese; dar totuşi există regulă ţinută cu severitate de jandarmi: — Ţine dreapta, ţine dreapta!—

Intunericul e complect!

Trec podul de la Blehani şi intru în Nămoloasa. Dar ce mă miră e că nu văd trupele noastre trecând şi ele pe malul drept. Oare nu s'o fi întâmplat ceva nou, neprevăzut?

Mă opresc la postul de comandă al diviziei 14-a, la Nămoloasa, şi cer în zadar legătură telefonică cu divizia 9-a. Mi se comunică în fine că ofensiva s'a amânat cu 24 ore. Neputând sta în satul înţesat de trupele diviziei 14-a, mă înapoiez pe malul stâng lângă podul Blehanilor, cu speranţa de a-mi complecta lămuririle. Către zi, bombardamentul începu cu mai multă furie. Inamicul ne trimite patru obuze de calibru mare: Nici un rănit.

Lumina apare când ne-am ascuns cum am putut între buruenile şesului întins ca masa, după ce am depărtat trăsurile şi am trimes caii la păscut către Tudor Vladimirescu,

O veste îmbucurătoare! Eri armata II-a a atacat la Mărăşti. Succes mare. Prizonieri, 16 tunuri luate, s'a ocupat trei dealuri. Ofensiva continuă. Nici noi nu ne vom lăsa mai pe jos!

14 Iulie.

In bivuac. Pădurea Şerbăneşti

Iată-ne întorşi înapoi! La ofensiva proectată s'a renunţat definitiv. Ce decepţie, ce descurajare generală!

Ruşii nu vor să meargă, multe corpuri au refuzat să înainteze, iar ofensiva armatei II-a care a dat şi mai dădea roade atât de frumoase, a fost oprită. Ruşii sunt respinşi de Germani în Galiţia şi fug în dezordin. Uriaşul e mai mult ca ori când un putregai. Şi ce plină de emoţii a fost noaptea trecută! Nefiind la curent nici de data aceasta cu schimba-

rea definitivă a proectelor noastre (şi uitat ca de obicei) am aşteptat toată noaptea la podul No. 3 în dreptul Nămoloasei, Regimentul 34 Constanţa, căruia trebuia să-i urmăm în marşul spre Costieni.

Ofiţerii şi soldaţii în mici grupuri, stăteau pe malul Siretului; umezeala nopţei, zgomotul bombardamentului şi enervaarea aşteptărei ne împedecă să dormim. Se auzea convorbirile oamenilor în şoaptă şi câte un râs mai sgomotos, repede înăbuşit.

La lumina felinarului de la capul podului Berbec Dumitru scrie o carte postală pentru Stanciu Gligore.

— Şi mai scrie măi vere, să-mi răspundă ce face maica bătrână, băeţii (avea cinci) şi boii?

—Să iasă mai din vreme la prăşitul al doilea că's păpuşoii mari.

— Mai din vvv-rrr-e mme la prrr ă şit... „

Şi închee aşa":

„Leano dragă tare mi'i dor de viaţă şi de tine".

. . . .

Stăm ast-fel până la 3 ½ dimineaţa, când vedem strecurându-se pe podul pe care am fi trebuit să trecem şi în direcţie contrară nouă, regimentele 7, 8 şi 32 infanterie din divizia 5-a.

Ingrijit de această mişcare, cu totul contrară planului de acţiune,—fără ordine sau legătură cu ai mei şi presimţind că şi de data acesata s'a întâmplat ceva neprevăzut, încerc să vorbesc cu divizia mea la telefonul podului. Este imposibil însă de obţinut legătura. Trimit un ofiţer la divizia 14-a în Blehani ca să obţină legătura de acolo, dar firele telefonice sunt rupte de bombardamentul inamicului, care bate satul cu furie. Chesoanele încărcate zac grămadă pe drum, oameni şi cai morţi şi răniţi încurcă şi mai rău locul rămas liber pentru scurgerea coloanelor noastre.

In întunericul care persistă se văd în zare satele

Costieni şi Fundeni, arzând. Mai departe se zăresc fulgerând flăcările tunurilor noastre şi ale inamicului, rachete luminoase şi fâscia unui proector.

Artileria germană face acum tir de baraj: este ora începerei acţiunei noastre, pe care Nemţii o cunosc. In zadar însă, căci noi am renunţat la proectele noastre frumoase, aşa repede spulberate ca şi visele cari trec.

Aşteptăm confirmarea oprirei noastre.

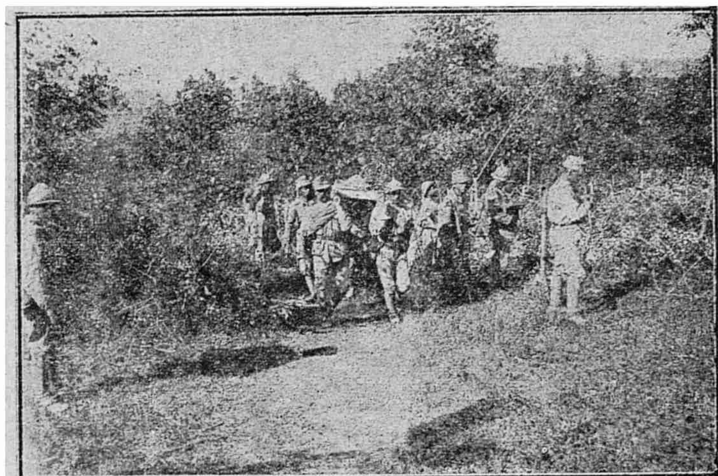
Artileria duşmană trage acum în pod, dar nemereşte mai mult în noi. Obuzele şi şrapnelele se sparg când în Siret ridicând coloane de apă, când la dreapta, la stânga, înaintea şi înapoia noastră. Doamne ce să mai fie şi asta!

Incerc să număr loviturile; imposibil; încerc să deosebesc obuzele de şrapnele, după sgomot. Mi-e foarte greu. Loviturile urmează una după alta la intervale mai mici de secundă, câte odată mai multe în acelaş timp. Sunt cel puţin două baterii care şi-au încrucişat focul aci. Soldaţii s'au ascuns cum au putut după digul Siretului şi... râd şi înjură de necaz. Eu stau ghemuit în groapa telefonistului de la pod, adâncă numai de 60—70 cm. şi aştept sfârşitul acestui iad, gândindu-mă cu mintea liniştită, că secunda viitoare poate să pue capăt unei vieţi atât de prost întrebuinţată.

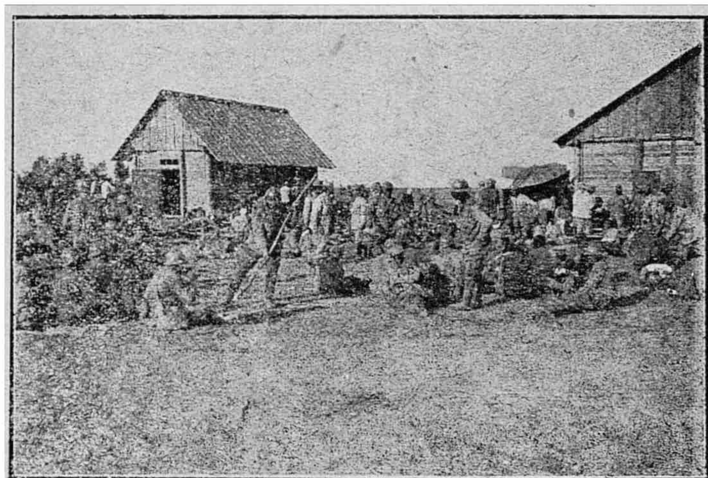
Dar duşmanul starueşte. Crede că a atins podul. Din fericire scapă şi el, şi noi. Cum de nu am avut pierderi, nu înţeleg; proectilele au căzut şi la 5—10 m. de noi. Dar dizul ne-a ocrotit bine.

La telefon chem în zadar: Allo! Allò! Allo! Su ici! Nu răspunde nimenea!

Fiind încredinţat că planul de acţiune s'a schimbat şi nevoind a avea pierderi nefolositoare, nevăzând pe nimeni din divizia mea (care în realitate era în pădurea Şerbăneşti-Hanu Conachi) mă întorc

Evacuarea răniților

Centru de răniți

în locul unde bivuacasem ziua, cam 500 m. către est, tot pe malul râului.

Las trupa să se culce, iar eu aştept la capătul podului permanent întoarcerea ofiţerului trimis la divizia 14-a. Stau rezemat de parapet, frânt de oboseală; coloanele trec înapoi în linişte, după ce şi-au golit metalul morţei dincolo. Tunul se aude tot mai puternic, rachetele se înmulţesc, satele ard la apus pe când la răsărit cerul se decolorează încet, încet, zorii zilei se arată şi luceafărul îmi trimite razele sale tremurătoare...

Moţăesc, dar deschid ochii la fie-care căruţă ce trece.

La descurajarea ce mă cuprinde, se mai adaogă şi mâhnirea ce o aveam din cauza veştilor rele primite de cu zi de acasă şi pe cari ocupaţia şi sfârşeala nervoasă mă făcuse să le uit o clipă.

In faţa mea, natura frumoasă şi liniştită reînvie în toată măreţia ei, iar împrejur oamenii caută să se sfâşie cu ură!

Pentru ce?

Si fără voia mea mi-adusei aminte cuvintele lui Octave Mirbeau:

—„Et toi aussi nature virginale et féconde, dont les ruts sont aimés de Dieu, et qui recouvres de vie splendide le cor s délivré des justes; toi que tant des fois, j'ai souillée, toi que j'ai profannée, pardonne-moi!..."

Ne culcăm sub cerul liber. Tremur de frig şi mă întind aşa cum sunt pe o targă.

Deşi pe la ora 7 este un duel de artilerie îngrozitor, lupte de aeroplane şi bombardament aerian, iar spărturile cad pe lângă noi, nu ne mişcăm din loc. Deabea, dacă zgomotul învinge câte o clipă oboseala noastră.

Si ne este indiferent ori-ce.

In fine, ni se confirmă renunţarea la acţiunea începută. Ne întoarcem înapoi, la vechiul bivuac în pădurea Şerbăneşti. Vom relua lucrările de întărire cu mai multă tărie.

Din convorbirile cu ceilalţi camarazi, reese că consternarea e generală. Ofiţerii nu ştiu cum să explice soldaţilor, cele ce se întâmplase, şi bieţii oameni, cari vroiau cu bucurie să-şi ofere generos vieţele tinere patriei cotropite, mergeau acum cu capul în pământ!

20 Iulie.

La postul de comandă al sectorului din dreapta (Reg. 9 Vânători, Păuceşti)

Care să fie cauza, că au trecut atâtea zile, fără să notez nimic în carnet. Demoralizarea cauzată de amânarea ofensivei noastre? Desastrul Ruşilor în Galiţia? Ocupaţiile mele cari nu-mi dau răgaz nici noaptea?

Nici una din ele, şi toate la un loc. In acest timp, multe s'au petrecut. Avem în faţă fructul strălucit al ofensivei armatei II-a, dar fără influenţă asupra restului frontului—şi... rezultatul fugei laşe a Ruşilor în Galiţia din faţa Austro-Germanilor, inferiori în număr.

Acestei din urmă cauze se datoreşte oprirea ofensivei noastre, zămislită şi începută cu atâtea şanse de succes. Iată-ne deci iar pe poziţia noastră—şi de data aceasta—bine hotărâţi de a o întări cum trebue. Divizia mi-a dat direcţiunea tutulor lucrărilor; am drepturi dar şi îndatoriri mari. După câte-va nopţi de nesomn în cari am făcut instrucţiunile care să coordoneze sforţările şi să uniformizeze tipul şi ordinea lucrărilor, sunt astă-zi în sectorul vânătorilor pentru a lua înţelegere şi a recunoaşte poziţia împreună cu comandantul lor.

Suntem pe malul Siretului între tranşeele noastre şi cele nemţeşti. Nu vedem nimic de la duşman, dar nimeni nu ne supără. Auzii de la un ofiţer că între un caporal de al nostru şi un soldat duşman care se dădea drept român, se angajase o conversaţie peste Siret. Ea a decurs bine până ce caporalul îl întrebă de locul tranşeelor inamice. Atunci boanghenul, căci era ungur, răspunse că nu pricepe toate vorbele.

Un ofiţer trase în el fără a-l lovi şi puse ast-fel punct conversaţiei. Ungurul se depărtă tacticos—nu fără a-şi lua apă din Siret pentru care venise,—reproşând:

— „De ce trăseşi camarade?"

Zilele acestea a fost vorbă să ne schimbe corpul de cavalerie. Cumnaţii mei au fost pe la mine.

Din Rusia ne vine vestea că armata lor, s'a oprit în fine, în Galiţia, iar că Franco-Englezii au atacat în Flandra cu foarte mare succes. Cu noroc înainte!

III

Mărășești-
Muncelul-
Varnița (cota 461)

23 Iulie.

Bucești.

Divizia 30 Rusă ne-a schimbat din sectorul ce-l ocupam. Iată-ne adunați în satul Bucești spre a primi ordine. Deocamdată suntem bucuroși că am părăsit nisipurile în care am bivuacat o lună și patru zile. După cum prevăzusem de la sosirea noastră, a fost cel mai rău bivuac posibil, ziua cald peste măsură. din cauza radierei nisipului încălzit de soare —o adevărată Sahară— pe lângă aceasta, ne supăra cantitatea neasemuit de mare de muște, tot atât de multe, stricătoare și nefolositoare ca armata rusă a căror gunoaie neridicate la părăsise.

Bănuim că vom fi duși spre nord, cu scopul de a forma un front cóntinu cu armata a II-a română. Dàr nimic, nu respiră la statul major al Diviziei.

Satul în care cantonăm a fost odată bogat și frumos. Viile fără viță și casele fără uși și ferestre arată urgin „tovarășilor". N'a fost cruțat nici puținul mobilier al oamenilor, care a fost transportat „na poziție".

După ce, că aliați, s'au purtat atât de rău, aducându-ne în starea de a nu mai ști ce putem spera,

şi ce ne va aduce ziua de mâine, şi-au bătut joc şi de averea locuitorilor, mai rău ca într'o ţară cucerită.

27 Iulie.

Pe malul Siretului la Cosmeştii din deal.

De eri, ocupăm împreună cu divizia 5 a (pe care o avem la stânga) sectorul părăsit de trupele ruse, între Siret şi calea ferată Mărăşeşti—Focşani.

Frontul actual trece pe la sud de linia ferată Mărăşeşti—Tecuciu, având în spate satele Mărăseşti şi Cosmeştii din vale.

In ultimile 3 zile am mers spre nord, cantonând odată în Barcea şi altă dată în Tecuciu. In prezent batalionul se află în marş spre Ionăşeni ca să treacă Siretul pe malul drept la podul aflător acolo. Eu sunt la postul de comandă al Diviziei a 5-a instalat într'o casă (nu ştiu primărie sau şcoală) la nordul cătunului Cosmeştii din deal.

Şi ce n'am mai tras, între Buceşti şi Cosmeşti. Veşti foarte rele şi contradictorii une-ori, marşuri continue noaptea ca şi ziua, schimbări de ordine cari denota schimbări în situaţia generală, necomplect cunoscută nouă.

Ceia ce e lămurit însă, este că în urma succesului lor din Bucovină, nemţii atacă şi în Moldova, între Siret şi calea ferată Focşani—Mărăşeşti, începând mişcarea lor prin zdrobirea unei divizii ruse la Movileni, care fu imediat înlocuită cu forţe române.

Apoi şi-au întins atacul spre nord şi spre vest, cucerind vechea poziţie rusă după Putna, destul de tare fortificată şi ţinută de ei din Decembrie 1916.

Divizia şi-a schimbat continu postul de comandă, de 2 şi 3 ori în 24 ore şi cu toate sforţările ce fac, este aproape cu neputinţă să realizez la timp, cu u-

nica secţie de telegraf ce am, legăturile telefonice strict necesare.

Ne folosim mai mult de liniile permanente, care şi ele sunt stricate. Intrebuinţez şi echipa de la parcul de unelte, din oameni care au fost odată la telegraf, şi tot nu parvin să servesc mulţumitor comandamentul.

Şi ca să-şi facă cineva o idee de ce legături telefonice a avut divizia în ultimele zile adaog că pe vremea când se afla la Cosmeşti, aveam 2 centrale în funcţie la Tecuci şi Cosmeşti şi una în curs de instalare la Ionăşeni.

Mai târziu i se adaose o a 4-a la Mărăşeşti. In acest timp firul Tecuci-Iveşti nu era încă strâns, şi mica secţie de telegraf cu 70 oameni avea de controlat peste 90 klm. de cablu.

De la Barcea, unde făceam toate sforţările ca să asigur legăturile atât de necesare, am precedat divizia la Tecuci, cu ordin de a lua în primire de la Ruşi, sectorul ce aveam să ocupăm. Mi s'a dat planuri şi relaţii complecte, dar din convorbirile avute cu ofiţerii lor, m'am convins că de data aceasta defecţiunea armatei ruse era complectă şi definitivă.

— Ce putem să facem noi?—ziceau ofiţerii. Soldaţii nu ne mai ascultă. Cum vin nemţii, svârlă armele şi fug.

Pe urmă aflai, că în momentul când luam în primire planurile sectorului Clipiceşti, el era deja luat în primire—fără forme în regulă—de duşman.

In tot acest timp, situaţia se schimba la fie-care oră, încât Moldova era real ameninţată, şi înlocuirea grabnică a trupelor ruse cu trupe româneşti era unica ei scăpare. Văzurăm în sfârşit că acesta era rostul mişcărei noastre către Nord.

Divizia îşi instalează postul de comandă lângă acel al diviziei a 5-a, care ne primeşte frăţeşte câteva-

momente şi ne pune la dispoziţie legăturile lor telefonice, făcute în ultimele zile.

Aud — fără voia mea — la telefon rugămintea stăruitoare şi impunătoare a generalului R., comandantul diviziei 5-a, către un general rus:

„In pădurea Prisaca, sunt câte-va sute de soldaţi ruşi, fugari, fără comandă şi fără nici un căpătâiu. Vă rugăm să trimiteţi trupe disciplinate să-i ridice, căci îmi jeniază operaţiunile"

In acest timp, divizia sa este foarte angajată, şi a avut deja pierderi mari. De la postul de comandă până pe malul Siretului nu sunt decât câţi-va paşi. Malul înalt şi râpos domină cu 80 m. tot şesul râului până la înălţimile Panciului. Spectacolul ce 'l am în faţa ochilor este înfiorător şi măreţ. Nu-l voi putea uita nici odată.

Toată poziţia e jalonată de fumul proectilelor de toate calibrele ce se sparg în liniile noastre şi inamice. Şrapnele, obuze, brizante şi asfixiante cu fumurile lor albe, negre şi portocalii, jalonează linia de bătae până la calea ferată Focşani—Mărăşeşti, şi mai departe până la Crucea de jos, sub Panciu. Căci Nemţi au artilerie grozavă, dar şi noi am transportat în grabă toată artileria de câmp şi multă artilerie grea, care trage pe front şi din coastă în inamic.

Focul acestor 500 piese române ne umple de speranţă sufletul îngrijorat şi fie care din noi îşi repetă vestita frază „Pe aicea nu se trece".

La ora 17 ne vine vestea de la postul de comandă al brigăzii a 17-a, la fabrica de parchete Mărăşeşti, că inamicul pare a se retrage. In acest moment frontul diviziei noastre este cuprins între podurile de şosea şi c. f a liniei Cosmeşti—Mărăşeşti pe Şusiţa seacă şi calea ferată Mărăşeşti—Focşani. Aşa l-am luat de la Ruşi, pe cari îi avem încă la dreapta noastră. Liniile telefonice sunt întinse şi funcţionează

bine. Echipele sunt încontinu pe linie şi repară stricăciunile cauzate de bombardament. Am scos din funcţie ofiţerul şi soldaţii secţiei, cari de 5 zile n'au dormit o clipă. Ca să-i ajutăm a trebuit—şi am făcut-o cu dragoste—să merg personal până la nordul Mărăşeştilor cu Lt. S. şi G. şi să reparăm cu mâinile noastre, cablul ce ni l vânduse tovarăşii noştri Ruşi.

Acest cablu era în mare parte, bun în afară, dar firele metalice dinăuntru erau rupte şi greutatea consta în aceia că ruptura nu se putea vedea.
Numai pe 20 m. lungime erau vre'o 10 întreruperi!

Ora 18. Bombardamentul urmează fără întrerupere.

Lângă postul de comandă, o baterie de 120 m/m tună fără încetare. Câte-va obuze, ce i le destină inamicul, cad aproape de noi.

Din iarba verde ridicăm câte o spărtură încă caldă.

Ora 20. Nemţii răuşiseră să pătrundă între Regimentele 34 şi 36 Infanterie — au simţul de a stabili precis punctul de legătură între corpuri. Intervenind rezerva lui 36 situaţia s'a restabilit. La dreapta, divizia 71 rusă se retrăsese. Brigadierul nostru le-a trimis în spate parte din rezerva sa cu mitraliere dând ordin de a trage, dacă mişcarea continuă. S'au întors „na poziţie"

Ora 20 [15] In contra atacul său, regimentul 36 a luat 50 prizoneri. Bateria de 120, e din nou bombardată de duşman, dar îi răspunde lovitură cu lovitură.

28 Iulie.

Postul de Comandă, Cosmeşti

Ora 1 [15] *(noaptea)* Când notez aceste rânduri inamicul atacă întâi pe frontul diviziei 9-a apoi pe acel al diviziilor 71 rusă şi 5-a română.

Zgomotul artileriei de toate calibrele este culminant. Atacul se pronunţă în acest moment, căci se aude ţăcănitul mitralierilor şi păcănitul puştilor.

E o simfonie sălbatică. Puştile ţes melodia când mai repede, când mai încet. Intrările mitralierilor sunt neprevăzute, repezi şi scurte. Ele cântă şi reiau leitmotivul bătăliei moderne. Tunurile de câmp cu sunetul strident şi ascuţit cu felul lor de-aşi executa salvele în patru sau şease timpi, într'o măsură repede şi sacadată înlocueşte trompetele, iar vocea gravă, surdă şi mai rară a calibrelor mari, care domină întreg haosul, ţine locul basurilor.

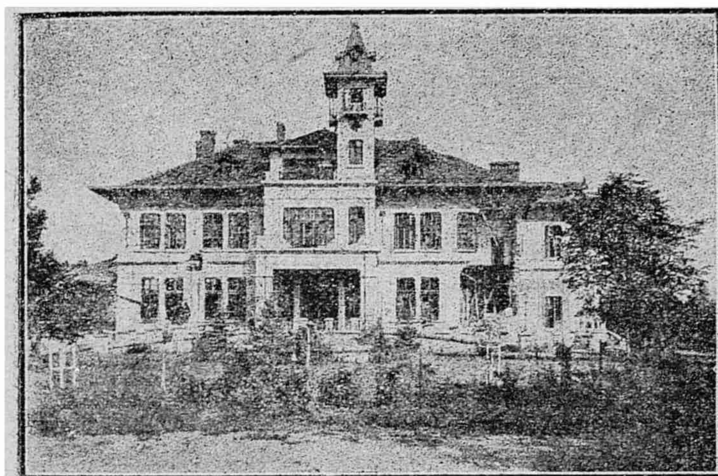
Lumina albă, strălucitoare, verde sau roşie a rachetelor luminoase, împănează cerul cu mii de curbe gingaşe, care ne arată traectoria urmată, şi face ziuă pe şesul Siretului.

Şi toate acestea, toată activitatea aceasta în comun spre binele obştesc, nu are de cât un singur scop imediat: a distruge cât mai multe vieţi omeneşti în timpul cel mai scurt posibil, spre a impune adversarului o voinţă care poate să nu fie cea mai dreaptă.

Aceiaşi zi. Ora 17.

La postul de comandă al Diviziei 9-a în Mărăşeşti.

Ne instalăm de dimineaţă la noul post de comandă. Suntem la 2 klm. de linia de luptă. După masă soseşte ordinul de a contra ataca. Cum îl primim cu întârziere, de abea avem timpul să prevenim artileria, care începe o scurtă dar violentă preparaţie a poziţiei inamice. Deşi nici inamicul, nici noi nu am avut timpul de a întări poziţiile ce ocupăm, totuşi înaintarea este foarte grea, din cauza terenului fără obstacole şi întins ca masa.

Vila Negroponte la Mărăşeşti

Vila Negroponte după bombardament

Sunt prăpădit de oboseală, din cauza reparărei continue a liniilor telefonice rupte de bombardamentul violent al satului Mărăşeşti.

Locotenentul G. care avea un serviciu înapoi, se oferă curagios a ţine în permanenţă comunicaţia telefonică cu brigada aflătoare la fabrica de parchete (de zahăr). Cu o echipă mică de oameni îl văd dispărând în sat. Nu se ştie dacă se va mai întoarce.

Ora 17. Legătura telefonică se rupe; după cinci minute o avem din nou. Lt. G. nu stă degeaba. Valurile de atac au plecat; merg bine.

Ora 17^{25} S'a ocupat prima linie de tranşee inamice.

Ora 17^{30} Valurile se înapoiază. Maiorul Mihail din Reg. 34 rănit. Se dă ordinul că, dacă trupa nu se poate menţine pe poziţia inamică să reziste până la unul în linia noastră.

Ora 18. Primim situaţia Reg. 9 vânători.

Au plecat din tranşeele lor la ora fixată, dar din cauza unui cuib de aproximativ 40 de minute mitraliere duşmane, care -a luat din coastă din pădurea Călini (cota 59) şi din Valea Şuşiţei seci, s'au înappoiat. Batalionului I a avut mari perderi.

In acest timp Ruşii, la dreapta noastră, atacă, fiind susţinuţi de un mare număr de mitraliere.

Ora 18^{10} Automobile blindate ruse şi cavalerie merg spre front.

La podul c. f. Mărăşeşti—Focşani pe Şuşiţa angajament violent între Romani, Ruşi şi Nemţi.

Inamicul este susţinut de o puternică artilerie grea. Este necesar ca a noastră să o contrabată.

Ora 18^{40} Artileria germană trage cu proectile axficsiante în poziţia rusă a diviziei 71. Un nor galben-roşiatic s'a prins de pământ şi merge încet spre nord.

Ora 19. Bombardamentul şi inpuşcăturile urmează fără încetare de o parte şi de alta.

Ora 19 [40] Infanteria noastră a înaintat din nou Ne vine ştirea—încă neconfirmată că suntem în liniile inamice. Primii răniţi trec.

Artileria grea germană trage în bateriile noastre din satul Mărăşeşti. Vreo 10 proectile de 150 m/m se abat şi pe la noi Ridicăm de jos spărturele calde şi le ţinem ca amintire.

29 Iulie.

Postul de comandă Mărăşeşti

Rezultatul zilei de eri : Divizia 71 Rusă a înaintat 3 km., divizia 5-a română 2 km., la noi dreapta a cucerit câte-va sute de metrii, dar centrul şi stânga n'au făcut nici un progres din cauza greutăţilor terenului şi pregătirei necomplecte de artilerie.

Toată lumea e de părere că s'a dat prea puţin timp în acest scop. Pierderi mari ; cele mai multe cauzate de cuibul de mitraliere din pădurea Călini, care a luat în coastă Reg. 34 Inf. şi Vânătorii.

Mulţi oficeri cunoscuţi, morţi, alţii răniţi. Peste noapte s'au schimbat unităţile de pe front. Companiile mele sunt în Mărăşeşti. Una din ele (a 1-a) a fost violent bombardată, dar cum avusese timp să-şi facă adăposturi, a scăpat cu un rănit.

Ora 17 [20] Azi am atacat din nou după o pregătire de artilerie prea scurtă, deci insuficientă. Ca măsură de precauţiune s'a dat ca obiectiv câtor-va baterii, cuibul de mitraliere din pădurea Călini.

Dar, azi Ruşii se bat rău şi ne cauzează o mare desamăgire.

Trupele, cari înaintaseră eri aşa de bine, s'au retras în grabă în faţa inamicului atacator. Nemţii, cari îşi făceau pregătirea de artilerie odată cu noi, au lăsat să fie atacaţi de Români, dar au atacat ei pe Ruşi.

Regimentul 40 care trebuia să ţină legătura între r e t r a g e r e a Ruşilor şi înaintarea noastră trebue sà pivoteze, mişcare pe care o plăti cu mulţi prizonieri.

Ora 18. Suntem anunţaţi că Ruşii intervin cu automobile blindate şi cavalerie spre a restabili situaţia pierdută. Se văd cum trec spre linia de bătae.

Dar scurtă vreme după aceasta văd infanteria rusă cum fuge spre via Negroponte, pe când proectilele germane îi urmăresc de aproape. Grupuri, grupuri de fugari se văd printre haracii şi butucii viei întorcând spatele duşmanului şi mărind mereu distanţa ce-i desparte de el. Şi atunci, când un obuz german cade în apropiere, toţi o iau la fugă pentru cât va timp, până ce revin la mersul lor monoton şi obijnuit. Acestea le văd bine cu binoclul după grajdul cailor de curse Negroponte, şi îmi pare că e una din acele imagini, cari prinse, nu se mai pot şterge nici odată.

Noi, de asemnea, nu am făcut nici un progres, de şi azi am avut iar pierderi mari. Am pironit însă inamicul pe loc.

In schimb, în urma retragerei Ruşilor, drepta ne e ameninţată. Se eşalonează rezervele ce mai sunt în acea direcţie şi comandantul Reg. 50 Inf. (din divizia 13-a) primeşte ordinul de a porni într'acolo.

Ora 20· Unele dintre unităţile noastre au rămas cu efective ridicole. Un batalion din Reg 35 are numai 40 oameni pe poziţie. Situaţia este foarte gravă.

Dar Nemţii cari au avut pierderi enorme nu mai atacă şi stau amestecaţi cu ai noştrii pe poziţie, luptând în grupuri izolate la grenadă şi revolver.

Dacă aveau forțe proaspete de atac, în acea noapte Mărășeștii erau luați.

Ora 20.[30] Situația este încă așa de nesigură, încât Divizia își mută postul de comandă la Ionășeni. Nemții se întind mereu către dreapta, dar trupele noastre sfârșite de oboseală și decimate, țin încă.

Cum postul de comandă era prea aproape de inamic, ar fi fost o rușine mare să cădem în mâinele lor, cu toate actele secrete ce le aveam cu noi.

Nemții își țiu comandamentele de Divizii la 15 km. de front, noi nu eram de cât la 2 klm.

Toată după masa ne-au distrat obuzele de 150 cari cădeau în apropiere, pe când generalul nostru se plimba cu havana în gură, nepăsător zburăturilor ce-i cădea la picioare, dar vădit mișcat de pierderile mari ce le suferise Divizia. Din când în când cerea vești la telefon și da un ordin scurt, care se executa imediat.

Ofițerii statului major, cu telefonul la ureche, cu hărțile întinse în fața lor si cu tocul în mână, înregistrau rapoartele și știrile precum și ordinele cari se dădeau.

Adesea nu s'a cunoscut situația exactă la timp, cu toate legăturile cari au funcționat aproape ireproșabil.

Nici nu am putut nota, numărul exact al atacurilor și contra atacurilor ce-au avut loc în cursul acestor 3 zile. Ele urmau aproape fără încetare, dând luptelor din acest sector un caracter de violență fără seamăn. Se pare însă, că atât noi cât și inamicul vom rămâne fixați pe poziție, fără ca o înaintare din partea vre-unuia din noi să fie posibilă. In schimb pierderile ambelor părți erau foarte mari.

La noi, din Reg 34 rămăsese în ziua de 28 numai 4 ofițeri combatanți, iar primul val al batalionului din prima linie a regimentului 35, a fost literalmente

distrus în mai puţin de un minut. Nemţii au avut perderi şi mai mari. Când atacau şi intrau în barajul artileriei noastre, ori în focul mitralierelor, oamenii lor cădeau ca spicele de grâu sub seceră.

30 Iulie.

Posul de comandă Modruzeni.

Dorm vreo 3 ore la Ionăşeni. Mut parcul de la podul Siretului la Dobrineşti. Măsura a fost bună, căci peste noapte inamicul bombardează podul şi satul Ionăşeni. Dimineaţa mutăm şi postul de comandă al diviziei la conacul moşiei Pâcleanu în Modruzeni.

Legăturile telefonice se instalează numai de cât. Peste zi linişte în sectorul nostru, dar Nemţii simţind partea slabă a frontului, atacă pe Ruşi la dreapta noastră, iau Satul nou şi—se zice—Panciu şi Crucea de Jos.

Peste noapte divizia 10-a Română îi înlocueşte. Ruşii s'au bătut prost.

Ora 20[10] La ora 19 era vorba ca divizia 10-a să ne înlocuiască pe noi, primisem deja ordinul de a transporta pe malul stâng al Siretului materialul de geniu adus pe poziţie, iar divizia noastră urma să treacă în rezervă. Peste o oră ordinul se contramandează. Trebue să plec la lucrări în linia I-a

3 August.

Postul de comandă Modruzeni.

De 3 zile, luptele au încetat în sectorul diviziei a 9-a. Bombardamentul însă continuă regulat.
Atât inamicul cât şi noi profităm şi ne întărim pe loc. Lucrul se execută atât ziua cât şi noaptea fără întrerupere. In acest timp inamicul a mai atacat o-

dată divizia 5-a, pe care a respins-o, fără a putea lua însă podul de la Cosmeşti.

In urma pierderilor grozave ce a avut, ea a fost schimbată cu divizia 14-a. La dreapta avem acum divizia 13-a.

Am primit din nou direcţia lucrărilor de fortificaţie. Răspunderea este cu atât mai mare cu cât lucrăm sub apăsarea duşmanului: Trebue să punem o mare grabă, căci este foarte probabil că inamicul să încerce a ne mai ataca.

De la 30 Iulie nu ştim ce este somnul.

Sunt într'o surescitare continuă şi atât ziua cât şi noaptea la lucrări. Ofiţerii şi soldaţii mei de asemenea. Dar găsesc că infanteria lucrează prea încet şi am câte-va discuţii pe tema aceasta cu cei mari.

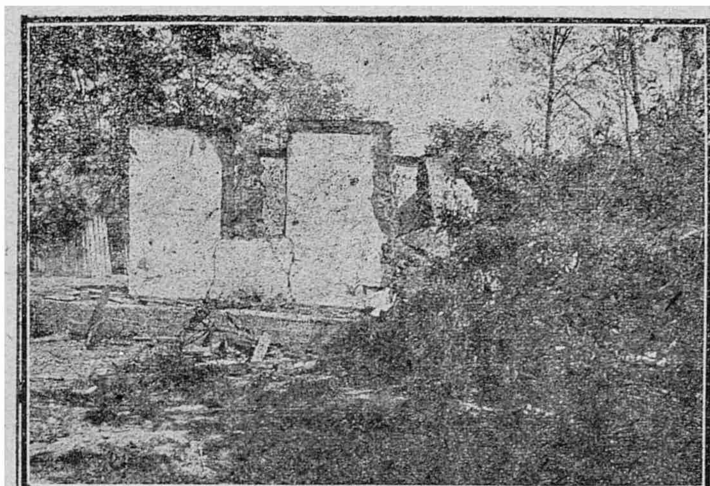
Ce să poată face numai 2 compănii de pioneri şi ce să înceapă mai întâiu?

Presimţim că salvarea părţei de ţară românească ce-a mai rămas depinde şi de perfecţiunea sistemului defensiv ce vom putea opune inamicului atunci când va încerca să atace din nou.

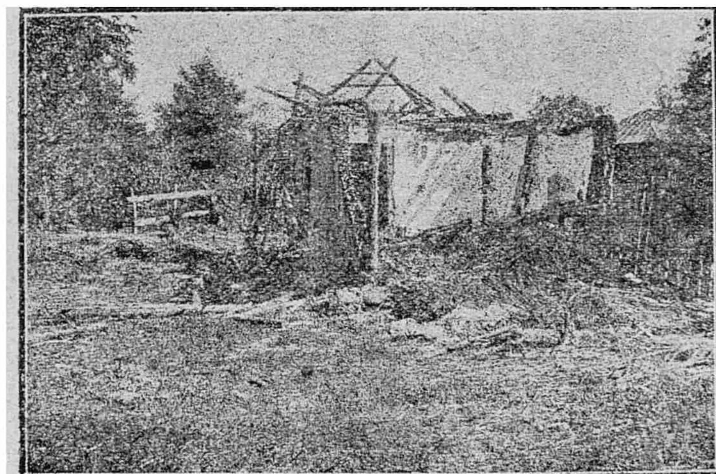
Sectorul diviziei îmi era perfect cunoscut încă din anul trecut, când regimentul de infanterie din care făceam parte s'a format şi instruit vreo 10 zile la Mărăşeşti.

Prin manevrele ce făcusem, cunoşteam atât satul Mărăşeşti cât şi împrejurimele. Chiar din prima noapte când m'am dus pe poziţie în acest an, m'am orientat fără călăuză. Proectul de complectare al lucrărilor odată aprobat de divizie, fu pus imediat în aplicare. El cuprindea 2 linii de tranşee la sud de fabrica de parchete ce o păstrasem, şi întărirea în reduit a satului Mărăşeşti.

Păstrarea satului în mâinile noastre cu ori şi ce preţ avea o îndoită importanţă. Una istorică şi de mândrie naţională: toată lumea şi toate jurnalele dăduse deja numele acestei mari drame, de bătălia de

Casă distrusă în Mărăşeşti

Casă distrusă în Mărăşeşti

la Mărăşeşti. Satul al cărui nume era să devie istoric, trebuia deci ţinut cu ori şi ce preţ. Al doilea, prin importanţa sa tactică şi situaţia sa topografică el avea o mare tărie naturală, care complectată prin fortificaţie le-ar fi transformat într'un reduit de neluat.

La aceasta se mai poate adăoga un al 3-lea considerent de ordin general: acela al scuperei satelor noastre. Pe frontul occidental unde satele nu sunt decât mici orăşele, cu case masive şi fără grădini sau curţi mari, dacă nu este timp a se creia adăposturi şi comunicaţii subterane foarte solide spre a rezista artileriei de calibru excepţional, se evită ocuparea din cauză că tot ce este deasupra pământului se nărue.

La noi, satele formează mai mult o mască cu foarte mulţi copaci, case rare şi curţi mari, astfel că apărarea şi organizarea lor se aseamănă mai mult cu aceia a pădurilor.

Intinderea lor mare, le face foarte greu destructibile prin artilerie, fără o enormă consumare de muniţii. Ca atare, satele noastre cu căsuţele lor micuţe şi rare, formează în general obstacole mai uşoare de fortificat şi apărat, ca acele din apus şi în principiu trebue să ne folosim de ele spre a opune inamicului piedici mai grele de invins.

In plan (v. schiţa) se vede că Mărăşeştii erau în mijlocul sectorului nostru, ca un punct de sprijin central destul de întins, având flancul stâng sprijinit pe viile care dominau vărsarea Suşiţei în braţul Siretului, iar flancul drept sprijinit pe numeroasele şi masivele clădiri ale gărei. In spate şi spre est braţul puţin adânc dar milos al Siretului, îl apăra de o întoarcere prin acea parte, în caz că se făcea o spărtură în frontul diviziei 14-a.

Satul Mărăşeşti avea aspectul obişnuit al satelor noastre româneşti, era foarte întins, cu case rare şi

puţin solide către răsărit şi mai solide către gară. Regiunea fiind viticolă multe din acestea, aveau pivniţi uşor transformabile în adăposturi pertru garnizoană.

Tot satul era dominat de palatul Negroponte, biserică şi gară.

Marginea de sud se prezenta sub o formă admirabilă pentru apărare. Era în unghiu drept şi în intrând, astfel că întărită şi ocupată, feţele se flancau reciproc, ca acele ale bastioanelor, iar cine ar fi atacat ar fi avut momente foarte grele de trecut.

In profil avea o situaţie şi mai propice apărărei.

Venind dinspre inamic, terenul urca foarte uşor spre fabrica de parchete, care era aşezată pe o mică creastă. El cobora apoi, spre fundul văei largi (cuveta) de la sudul satului spre a urca într'un glacis întins ca masa spre Mărăşeşti. Marginea satului era cu totul ascunsă vederilor duşmanului şi se putea lucra uneori şi ziua, când baloanele observatoare germane nu ţineau atmosfera.

Cunoscând la perfecţie această situaţie, primul gând mi-a fost să întăresc pe lângă cele două linii situate la sud de fabrica de parchete şi marginea satului.

Transformarea treptată în reduit era să urmeze în raport cu mijloacele de lucru şi timpul ce avea să ni-l dea vrăşmaşul.

Deocamdată mă mulţumeam a oferi inamicului o mică surpriză la primul său atac: O linie de tranşee continuă cu bune flancări pe marginea satului de la gară la Siret şi prin vii, având o reţea de sârmă cât de strâmtă, dar necunoscută de el.

Onoarea executărei acestei lucrări revine batalionului 9 Pionieri. Ea s'a făcut în următoarele grele împrejurări:

In urma pierderilor mari suferite de la 27—30 August, şi a oboselei, capacitatea de lucru a infanteriei

scăzuse simţitor. Deci cu tot batalionul am concurat la săparea tranşeelor din prima şi a doua linie şi construirea în faţa lor a apărărilor accesorii (cailor de friză). Frontul era de 3^{500} klm. sarcina era deci foarte grea.

Mi se dădu adesea şi aju'oare de la Infanterie (din rezerve) spre a săpa, transporta şi aşeza caiii de friză; totuşi infanteria din prima linie lucra prea puţin şi gropile de trăgători, în cari rezistaseră primelor atacuri germane, nu erau încă adâncite destul şi unite între ele spre a face un şanţ continu.

Avȃnd toate aceste lucrări sub răspunderea mea am rupt totuşi în fie-care noapte câte un ploton sau două de pionieri cu cari am întărít marginea satului. Când am început lucrarea am găsit numai câte-va sute de metri de şanţ lucrate de vânători către gară. Au lucrat ofiţerii şi trupa mea cu o tragere de inimă mai presus de ori-ce laudă, convinşi fiind că resistenţa adevărată într'o luptă viitoare se va face în sat.

In privinţa aceasta nu mă prea loveam în idei cu maiorul francez, de la statul major al diviziei care mă bruftuia câteodată... „Sacri sapeur, vous rouspetez encore!“ Şi apoi „c'est vrai, les sapeurs travaillent trés bien!“.

Ora 19 ^{30} In astă noapte voi pleca cu Barbiau cu oamenii mei şi 300 infanterişti la tranşee.

El se duce să culeagă informaţii (era şeful biuroului). Formez în amurg coloana lungă dând la fiecare 2 oameni câte un cal de friză, lucrat peste zi de pionieri. Ii vom aşeza în faţa tranşeelor noastre din prima linie şi apoi vom adânci şi uni şanţurile la flancul nostru stâng.

Plouă torenţial. Dar ne gândim că pe lângă neplăcerea de a fi udaţi până la piele şi a risca o răceală poate nevindecabilă, vom avea norocul de a reuşi mai uşor fiind mai întuneric—iar uruiala ploaiei,

ascunde zgomotul ce vom face.

Pe când mâncam, mai devreme ca de obicei, spre a pieca la ora 21, un baraj teribil de artilerie grea inamică începe pe frontul diviziilor .3-a şi a 10-a (la dreapta noastră).

Bubuiturile tunurilor alternează cu acelea ale tunetului, iar lumina miilor de rachete impalidează la aceia a fulgerilor.

Ferestrele conacului Păcleanu zăngănesc, şi un tavan al etajiului de sus, cade în capul ofiţerilor francezi, cari fug jos speriaţi crezând că vre-o lovitură a pătruns în vilă.

Până acum nu ştim ce rost o fi având, acest baraj nemţesc, dar bănuim că le-a fost frică de vre-un atac de al nostru, care ar fi avut şanse de succes pe această vreme.

Şi ştiu că nemţii sunt precauţi.

Când ajung la postul de comandă al brigăzei 18-a (fostul post de comandă al diviziei la Nord de Mărăşeşti) bombardamentul a mai slăbit, dar se mai aud împuşcăturile de armă şi tăcăuitul repede al mitralierelor. Aci se spune că Nemţii atacă la dreapta dar nu se ştie încă sigur.

In acest timp şi la noi se cere foc de baraj artileriei. Na! Na! Na! iar se întind nemţii!

Şi eu care nu voi mai putea face nimic în astă noapte şi nu-mi sunt încă proectele îndeplinite.

Dar totul intră în linişte normală focuri rare de armă şi mitraliere. Controlez oamenii îi aşez câte doi, doi dau ultimile sfaturi şi „după mine băeţi".

Trecem pe la rezerva lui 35, ascunşi în canalul satului, o luăm către Est pe la compania de rezervă a batalionului din stânga, şi ţinând malul braţului din Siret ajungem la cimitirul de lângă vii.

Pe călăuză îl călăuzesc eu.

Ajungem în tăcere, (dar totuşi nu fără oare-care

înjurături pronunţate în şoapte) la rezerva companiei din prima linie. Acolo conform planului stabilit împărţim echipele pe diferite subsectoare, ele se depărtează repede către linia 1-a luând călăuze de pe front.

Lucrul merge încet dar sigur, nemţii nu ne-au simţit. Dar gloanţele trase la întâmplare fâşie pe lângă noi—fără ca totuşi să avem pierderi.

Tot în această noapte echipele ce lucrau la Sud de fabrica de parchete au fost jenate de mitralierele aşezate de duşmani în cantonul cel mai apropiat a c. f. la Tecuciu. A doua zi le-am şi dat în primirea artileriei.

In subsectorul unde am fost eu ne-a jenat două mitraliere germane de la podul Olteanului pe Şuşiţa seacă. Pe acestea le-am dat în primirea artileriei de tranşee aşezată în viile de la sudul cimitirului.

Către dimineaţă ne întoarcem înapoi, pentru a reîncepe construcţia altor cai de friză ce-i vom aşeza în noaptea următoare la centru şi la dreapta în sectorul reg. 9 Vânători.

5 August.

Mărăşeşti

In ziua şi noaptea de 4 August, fiind ajutat de regimentul de marş am mai lucrat încă două linii găsite necesare de divizie : Linia Lunca Grecilor—Rateşul lui Haret şi Lunca Grecilor—via Negroponte Nord Mărăşeşti. Prima mai depărtată de inamic, am început-o ziua, am adâncit-o şi unit-o noaptea. Către dimineaţă am avut aproape pe toată întinderea reţele de sârmă. A doua am lucrat-o numai în elemente de şanţuri întrerupte, în timpul nopţei.

Când am primit ordinul de executare al aceştia

din urmă, era întuneric. Ast-fel că traseul ei se făcu orientându-mă cu busola. Pe măsură ce se trasa un element se şi punea în lucru. In mersul meu spre Vest am dat de postul de comandă al reg. 50 infanterie, Comandantul, o veche şi drăguţă cunoştinţă, mă primi cu bună-voinţă şi mă întreabă de familia mea.

Işi plânse apoi ofiţerii şi soldaţii morţi în ultima luptă...

Către dimineaţă trecui încă odată prin Mărăşeşti. Plotoanele lăsate acolo lucrau de zor şi progresele erau vădite.

6 August.

Mărăşeşti

In această noapte s'a continuat lucrările liniilor începute, iar cu câte-va plotoane aveam de aşezat caii de friză în sectorul gărei—ocupat de vânători. Cum îmi trebue o singură noapte de lucru pentru complectarea fortificaţiilor marginei Mărăşeştilor, dau şi aci două plotoane.

Imi fac proectul ca dimineaţa în loc de a mă reîntoarce la postul de comandă să rămân pe poziţie ca împreună cu comandanţii de compănii să vizitez pe lumină tot ceia ce s'a făcut. La Sud de gară în dreptul compăniei 1-a cu caii de friză, iar către Suşiţă comp. 2-a

Mă duc cu prima în scop de a cunoaşte mai bine subsectorul din dreapta, pe care nu-l văzusem încă. Sunt întovărăşit de plotonierul cu t. r. I. şi un soldat. Trecem pe la postul de comandă al reg 9 vânători pe la rezerva lor, apoi pe la sud de gară.

Traversăm linia ferată şi ne îndreptăm către vest, unde ajungem la cantonul şoselei naţionale.

între c. f. şi şosea ne întâlnim cu unităţi de la vânători cari lucrau tranşee şi şanţuri de comunicaţie. Aud că comandantul reg. 9 vânători e pe aproape dar nu reuşesc să-l găsesc. Aştept la canton sosirea companiei; un lung şir de oameni încărcaţi cu apărările accesorii construite de cu zi se estompează în întuneric. Le aşezăm una câte una în faţa tranşeelor din linia 1-a, începând de la şosea, peste calea ferată spre fabrica de parchete.

Impuşcăturile de armă sunt destul de dese, mai cu seamă pe dreapta noastra.

Ne întâlnim cu o patrulă de vânători încărcaţi cu granade de mână, cari se duc către liniile inamice în recunoaştere. Câte un glonte ne fâşie pe la ureche. Dar deprinderea cu ele e mare şi nu ne mai face impresie. Trec peste umplutura căii ferate unde vânătorii au aşezat o mitralieră într'un vagon cu sare şi-mi continui apoi mersul spre est. Tranşeele sunt destul de adânc săpate şi continue. Oameni nu găsesc, căci sunt trimişi înainte spre a face o linie mai aproape de inamic.

Aceasta fu o mare greşeală, căci o antelinie cu desăvârşire izolată de restul sistemului defensiv al sectorului fu cauza principală a pierderei primelor două linii, a doua zi. Inamicul aruncă rachete luminoase spre a stânjeni pe ai noştri de la lucru.

Iată-ne ajunşi la fabrica de parchete. Coborâm în vale către sat. In acest moment, ne fâşie pe la ureche foarte multe gloanţe. Probabil că suntem pe linia de tragere a unei mitraliere nemţeşti, a căror lovituri mai lungi vin până aci. In sat, caut pe Lt. N., comandantul comp. 2-a pe care îl găsesc lângă cimitir. Sfârşesc lucrările ordonate; de asemenea văd marginea satului complect întărită; reţeaua de sârmă pleca din apropierea gărei ocolea Mărăşeştii

pe la sud şi sud-est, terminându-se în albia braţului din Siret.

Lăsăm oamenii noştri să defileze în tăcere în înapoerea lor la bivuac, şi pentru că mai avem 2 ore până în zorii zilei, ne hotărâm a dormi puţin la o casă încă neevacuată.

Trecem prin cartiere distruse de bombardament şi prin altele neatinse încă. In fine vedem lumină la o casă. Batem şi ni se deschide. Inăuntru o femeie şi trei copii ne primeşte şi ne oferă o cameră destul de curată. Nu a voit să-şi părăsească avutul, neavând cu ce-l evacua şi unde pleca. Şi aşteaptă cu resemnare sfârşitul luptelor.

In zori ne deşteptăm şi plecăm la postul de comandă al vânătorilor unde ne aşteaptă căpitanul P. Vom vizita tustrei lucrările

Dar în acest moment, inamicul deschide focul cu furie asupra întregei poziţii, de la Siret până dincolo de Panciu. In sectorul nostru bate liniile 1-a a 2-a şi satul. Nu mai este de stat în Mărăşeşti, ori ne ascundem în vre-o pivniţă ori plecăm. In tot cazul de vizita proectată nu mai poate fi vorba.

Ce s'o fi făcând biata femee cu cei trei copilaşi în acest iad?

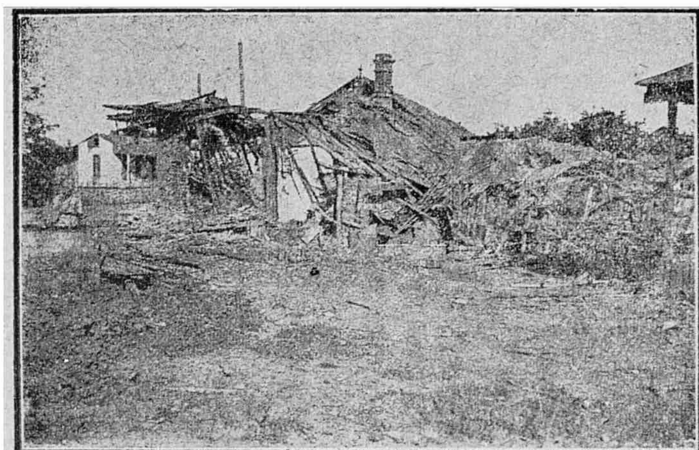
Proectilele curg droaie peste grămadă, satul se află acum în nori de fum şi praf!

Câte-va case se aprind.

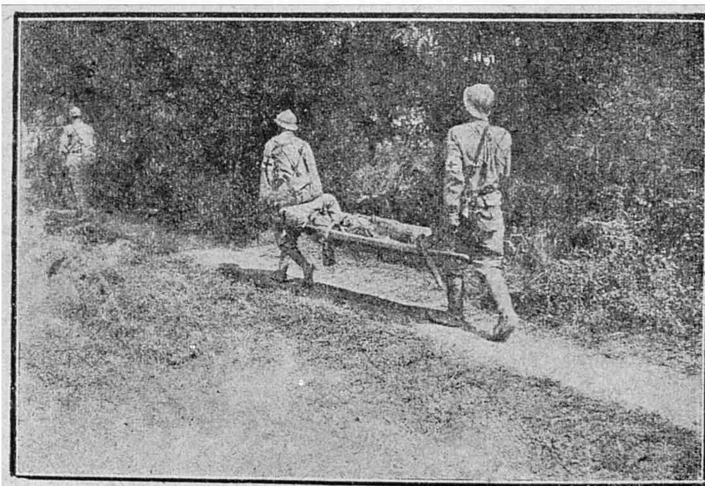
Până acum nemţii bombardau mai mult în sectoarele ce atacau direct, azi bombardamentul este general.

In adevăr ştirile venite în urmă ne-au confirmat că ei au atacat pe tot frontul armatei I-a.

Ora 10. Mă întorc la postul de comandă. Inamicul atacă pe tot frontul; se aud mitralierele. Şi-au lungit tragerea artileriei şi obuze cad la 50 m. de conacul Pâcleanu. Veştile ce ne vin nu sunt îmbu-

Casă distrusă în Mărăşeşti

Rănit greu

curătoare. Bombardamentul de o extremă violenţă a forţat bravul Reg. 9 Vânători să părăsească tranşeele de 1-a şi a 2-a linie; această retragere a mai fost cauzată şi de faptul că nu erau schimbaţi de pe poziţie de la începutul luptelor şi din cauza greşelei făcute de a creia o antelinie izolată pe care n'au avut timpul s'o sape suficient.

Regimentul 40, rezistă însă bine, având totuşi dreapta sa complect descoperită. Cu tot răspunsul energic al artileriei noastre, cu toate rezervele trimise şi contra atacurile date, până seara n'am reuşit a câştiga terenul pierdut (între 400 şi 700 metri).

In urmărirea noastră, nemţii pun mâna pe fabrica de parchete, dar când coboară la vale cu bucuria greu stăpânită că le-a căzut norocul în sac, că în fine faimosul Mărăşeşti e în mâinile lor, se lovesc de o pânză de focuri încrucişate venită din sat şi de reţelele făcute de noi,—pe care nu le ştiau nici bănuiau.

Oprirea le-a fost bruscă şi definitivă. S'au întors la abrică, unde au început să se întărească.

De atunci Mărăşeştii care a dat numele celei mai mari bătălii pe frontul român, rămase definitiv în mâinile noastre. Mare mi-a fos, bucuria şi mândria când mai târziu se recunoscu meritele pionierilor în apărarea lui şi când însuşi generalul comandant al diviziei trimiţându-mă să supraveghez întinderea unor reţele de sârmă îmi spuse:

„Dute cât mai repede şi ai grije de reţelele de sârmă. E evident că dacă Mărăşeştii se mai află azi în mâinele noastre, aceasta se datoreşte şi faptului că au uvut acest obstacol la timp care a rupt elanul duşmanului.

Iar maiorul francez Mabilais s'a pronunţat ast-fel:

„In felul cum a decurs acţiunea (la 6 August) nemţii ar fi putut să pătrundă şi în sat.

Insă, perderile ce le-au avut, pe deoparte, şi pe dealta perspectiva unei lupte omorătoare într'o localitate fortificată, i-a reţinut şi i-a pironit pe loc".

Este evident, ca satul nu era complect întărit. Nici nu fusese timp pentru aceasta.

Dar ce a fost făcut, şi-a dat roadele. Şi mulţumirea ce-am avut-o la auzul acestor declaraţii au însemnat pentru mine şi pionierii mei, mai mult de cât ori şi ce avansare sau decoraţie.

Mai presus însă de toate, Moldova cu Mărăşeştii au fost scăpate de braţele ţăranilor noştri.

Divizia a avut de la 27 Iulie la 6 August peste 6000 de morţi şi răniţi. De asemenea pierderile diviziilor noastre vecine erau tot aşa de mari.

Fie că această sângeroasă ofrandă adusă pe altarul patriei să servească ca lecţiune pentru generaţiile cari ne vor urma.

8 August.

In pădurea Pădureni

Astă-zi suntem înlocuiţi pe front cu o brigadă din divizia 15-a care are efectiv mai mare ca toată divizia noastră.

In sfârşit, după atâtea lupte şi oboseli, eşim întru câtva din zona apropiată frontului, dar repaos nu va fi, căci avem de organizat alte linii de fortificaţii înapoi.

9 August

Călimăneşti

Aseară am plecat cu toţii la Călimăneşti. Nume care ne aminteşte localitatea balneară, aşa de cunóscută din Oltenia, — dar câtă diferenţă!

———

Drumul e plin de trupe şi coloane mergând în ambele sensuri. Ne încrucişăm cu regim. 25 Artilerie al diviziei 15-a, care are tunuri franceze de 75$^{m}/_{m}$ Iată deci „les fameux 75" ! un sergent îmi explică în două cuvinte—manevra piesei, îmi spune că bate până la 9 klm., şi că proectilul deşi de calibru mic are efecte mari. Precedez trupa cu o jumătate oră cu căruţa.

La sudul Călimăneştilor mă opresc ; în acest moment pe frontul div. 13-a şi 10-a se descleştează un atac. Cerul e luminat „ca la 10 Mai" de rachetele colorate în toate felurile, şi de n'ar fi bubuiturile tunurilor, ţi-ai închipui uşor că acolo este Cişmigiul, ori Parcul Carol... In sfârşit vine şi trupa.

Dau ordin să mi se facă patul. Am de gând să dorm desbrăcat, lucru ce n'am făcut de la 24 Iulie. N'apuc bine să mă culc, când delegatul de la divizie mă anunţă că trebue să mă prezint imediat comandamentului pentru ordine. Adio somn, adio pat bun.

— Te pomeneşti că ne duce înapoi la Mărăşeşti, zice unul.

— Se poate şi asta puiule, n'ai văzut cum ţinea divizia 15-a la noi ?

In sfârşit a fost cu totul altceva. Trebue ca mâine dimineaţă să organizez o nouă poziţie— Muchia lui Ivan—Diocheţi.

Mi se dă ca ajutor 1000 oameni de la Regimentul 35 Infanterie.

Petrec noaptea, dând ordine, aranjând, combinând şi... privind cu ironie şi necaz la patul cu cearceaf. Abea de pot dormi, o oră, îmbrăcat.

De dimineaţă plec pe poziţie, o trasez cu ofiţerii mei, aşez oamenii la lucru. Traseul e bine studiat ; încet, încet săpătura se adânceşte şi până în dimi-

neaţa de 10 August, jumătate din poziţie cu reţele cu tot e gata.

Inălţimea pe care lucrăm este sub stăpânirea tunului inamic, se cunoaşte după numeroase pâlnii de proectile de 210, 150 şi 77 m/m.

Toate acestea au fost trimise câtor-va baterii ruse, ascunse în valea Zăbrăuţului sec.

Ne miră însă că deşi putem fi văzuţi, din poziţia inamică, nu se trage în noi.

Către seară, când săpătura era începută pe toată linia, un aeroplan inamic trece de asupra noastră. Evident că fotografiază poziţia. Dar la întoarcerea e luat în primire de artileriile antiaeriene ruse şi române şi la un moment dat îl văd scoborând „en feuille morte". Un moment îmi închipuesc că neamţul face broscării spre a scăpa de focul nostru care era bine îndreptat. Dar aproape de pământ, planează în ultimul moment şi aterizează în liniile noastre pe lângă Moviliţa.

Aflai în urmă, că pilotul a avut timp să dea foc aparatului.

Peste noapte am la lucru Reg. 34 Infanterie şi Bat. 9 Vânători. Ai mei fac reţele.

10 August 1917

Călimăneşti

Primim ordinul de marş la Ciorani. Desearã plecăm. Aud că în locul nostru trece divizia 11-a, iar noi vom fi duşi mai înapoi pentru refacere. Ordinul se revoacă ; vom rămâne pe loc până ce lucrările după Zăbrăuţul vor fi gata. Azi am avut, (toată divizia afară de pionieri) vizita principelui Carol. Revistă, defilare, mic banchet.

In timp ce prinţul aşteaptă în curtea postului de comandă al diviziei aşezarea trupelor pentru revistă, câteva obuze inamice se sparg la 300—400 m. de

el. Il privesc cu oare-care curiozitate. Nu mişcă. Fumează şi vorbeşte în linişte cu generalul nostru.

Peste noapte am numai 400 oameni la lucru, cu pionerii continui reţeaua de sârmă, dar până a doua zi nu o pot termina.

11 August. 1917.

Ciorani

Ne mutăm la Ciorani. Odihnă, curăţenie. Seara cânt din mandolină. Scrisori acasă, Cei mai tineri idile cu refugiatele. O fată de geambaş din Buzău e foarte mult curtată.

12 August.

Ciorani

Locotenentul N. este bolnav serios de oboseală şi surmenare : a avut 40 grade. Ce curioasă boală. Mai toţi ofiţerii de la pioneri au trecut prin ea.

Azi am dat o masă mai aleasă (am avut şi vin) la care am mulţumit ofiţerilor de concursul dat în timpul luptelor. După masă concert dat de ţambalagiul Vasile din regim. 36 Infanterie.

Cum suntem întruniţi cu toţii, natural că se discută împrejurările prin cari am trecut,

Următoarea părere asupra gradărei lucrărilor de executat în timpul unei lupte în curs, predomină:

Pentru a pune o stavilă inamicului atacator şi superior în mijloace de atac, este mai preferabil să se organizeze în grabă şi pe cât posibil în secret o linie imediat în spatele poziţiei, de cât a se organiza mult mai înapoi poziţii mai tari cari vor putea fi recunoscute prin aeroplane, în timpul angajamentului chiar. Să nu se lege acţiunea în curs de

fortificaţia care se află deja înapoi şi care ne atrage ca un magnet.

Altă părere unanimă asupra întrebuinţărei reţelelor de sârmă cu întindere repede.

Ele pot aduce servicii incalculabile în unele crize a luptei de poziţie.

Aplicate la timpul şi locul necesar pot rupe elanul ce i-a mai rămas inamicului care a suferit deja pierderi şi care ar trece mai departe fără ele.

15 August.

Suntem tot în Ciorani. Infanteria îşi complectează lipsurile. Noi ne odihnim. Comuna aceasta e plină de refugiaţi din jud. Buzău, evacuaţi în anul trecut la Clipiceşti. De acolo au fost aduşi aci cu gazdele lor cu tot acum o lună.

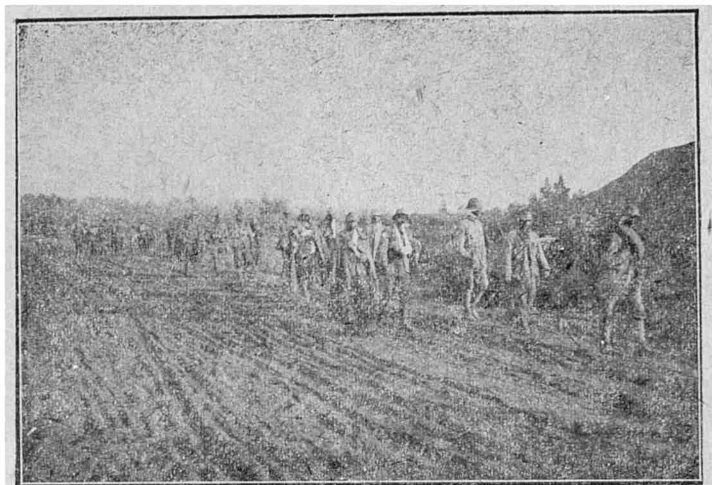
Incă doi ofiţeri au friguri şi temperatură mare din cauza surmenărei.

Toată ocupaţia zilnică se rezumă la curăţirea, complectarea materialului şi a echipamentului; luăm băi în Siret.

16 August.

In pădurea sud de cota 370. Fitioneşti

Se vede că lucrurile nu s'au liniştit încă pe front, căci primim ordinul de a pleca imediat la Fitioneşti (cota 370). Infanteria diviziei a plecat astă noapte şi se află acum către Muncelul. Cauza ? Nemţii au atacat acolo, un corp rusesc, compus în parte din Basarabeni, l'au respins şi sunt pe punctul de a străpunge frontul. Divizia noastră şi în urmă divizia 13-a şi 11-a, intervenim ca succesul german să nu se desvolte.

Răniți ușor

Primele ajutoare

Marş executat ziua pe valea seacă a Caregnei. Ne întâln'n cu fratele nostru. Batal. 10 Plonieri, tot pe această vale şi la 12 sosim în pădurea care umbreşte clima sudică a cotei 370.

Suntem în plină zonă deluroasă. Răcoare şi uf!... am scăpat în f ne de muşte.

Mâ prezint com ndantului diviziei, d-l colonel S. care împreună cu vre-o 5—6 generali ruşi îşi au postul d. coma idă în crama unei vii pe coama înălţimei 307. Priveliştea este admirabilă. Toate culmile împădurite ori golaşe, văile cu vălcelele lor. satele, cătunele cu drumurile lor şi liniile de fortificaţie până la Muncelul se văd de aci dintr'o singură aruncătură de ochi.

Spre Muncelul vedem obuzele de calibru mare spărgându se în liniile amice, iar la stânga noastră urgia duşmanului se abate asupra cătunului Mănăstirioara, unde s'au adăpostit câteva baterii ruseşti. Obijduiţi de atâta timp numai cu peisagii de şes, unde orizontul se închide repede de păduri şi sate, impresia acestui „belle-vue" nu ne lasă indiferenţi. Lipsa unei ocupaţii momentane, ne lasă timpul unei ast-fel de contemplări.

Către seară, în pădurea unde dormim sub cerul liber, povestesc cama·azilor prima parte a campaniei, care am făcut-o la infanterie în nişte condiţiuni foarte grele.

Apoi ne culcăm şi sforăim sub lumina argintată a lunei.

17 August.

Cota 333. Valea Zăbrăuţului

Schimbăm din nou frontul, cu scopul zice-se de a contra-ataca în combinaţie cu divizia 13-a şi a respinge Germanii din intrândul ce l'a produs ofensiva

lor în frontul nostru. Postul de comandă îl avem acum în regiunea păduroasă a Zăbrăuţului. Natura e mai veselă ca pe şesul Siretului, şi părâul care şerpueşte în vale are firea şi răcoarea fraţilor săi din munţi.

Intrăm deocamdată în spatele diviziei 3-a— obosită de ultimele lupte, căci nici pe noi nu ne zvârlea nimeni în măcel pentru că n'am avut timpul de a completa golurile produse la Mărăşeşti.

Frontul actual trece pe părâul Zăbrăuciorului, cota 461 este de Poenile Popei către Varniţa. Reintrăm pe front.

O companie o am în linia I-a. Lucrează noaptea şi ziua tranşee în Poiana Budinul Calciu (c. 461) şi Valea Alunei, iar cu cealaltă lucrez o şosea care trece creasta Soldeştilor, unde am trenul de luptă.

Pe această creastă trebue să mă unesc cu şoseaua rusească pornită din Valea Caregnei pe care o migălesc de o lună cu 200 oameni lucrători. E drept că ziua de lucru a Ruşilor e numai de două ore.

19 August.

Eri a plouat toată ziua. Valea strâmtă a Zăbrăuţului a devenit morăcănoasă şi tristă, pe când de pe front se aud mereu salvele şi barajele artileriei. De ambele părţi se fac încercări ofensive; până acum însă fiecare este pironit pe loc.

Astă-zi natura este din nou veselă. Soarele încălzeşte păişul din vale, făcându-l să se îndrepte şi să trosnească sub razele sale dătătoare de viaţă. In pădure pământul încă nu s'a scurs de apă şi bocăncile descusute ale soldaţilor se umplu de nămol.

Se continuă lucrul de şosea şi fiind-că, către creasta Soldeştilor copacii sunt mai mari, întrebuinţăm

dinamita—la scoaterea buturugilor. Fac cunoştinţa la postul de comandă cu d-l Brătescu-Voineşti.

In vremurile de pace l-am cetit de atâtea ori şi mia plăcut aşa de mult că nu vreau să pierd ocazia dê-al cunoaşte mai de aproape. Deci seara invitaţie la o mică serată muzicală.

Luna voeşte să ia parte la concertul nostru improvizat, aşa cá la sosirea oaspeţilor, luminează corturile împrăştiate printre tufeniş.

Se înţelege că piesa de rezistenţă este ţambalagiul Vasile din 36.

D-l Brătescu-Voineşti vizitează pentru prima oară o trupă de pionieri. Cum îi explic rolul nostru mai mult defensiv îmi pune întrebarea:

— Ce-ar fi dacă toate armatele ar fi compuse numai din pionieri ?

— Mai întâiu,—îi răspund eu,—ar fi imposibil ca o armată să aibă o ast-fel de organizare şi al doilea, dăcă toate armatele nu ar avea de cât pionieri, cari s'ar menţine la rolul lor strict de apărare, cum nimeni n'ar ataca răsboiul n'ar fi posibil.

— Şi n'ar fi mai bine ? Vezi d-ta : dacă milioanele de energii, cari—evident—concură azi pentru folosul obştesc intrevăzut prin mijlocul răsboiului, ar fi întrebuinţate de ex. la lucrări de artă, irigări de pustiuri, poduri peste mări, etc., unitatea sforţărilor lor ar fi produs în aceşti din urmă ani, mai mult poate de cât tot ce s'a făcut în secolii trecuţi !..

Şi inposibilităţi aparente ar fi fost realizabile !

Cam aşa a vorbit d-l Brătescu-Voineşti. Se înţelege d-sa nu voia să pledeze în contra răsboiului în general, iar noi cari perduserăm obiceiul de a auzi raţionamente aşa frumos expuse, într'o limbă românească aleasă şi curgătoare ca şi pârâiaşul care murmură pe lângă corturile noastre, ne lăsăm a fi se-

duşi de personalitatea a autorului lui: „Niculăiţă minciună"...

Se înţelege că pe urmă ne'am produs fie-care cu ce ştiam. Sunetul metalic şi duios al mandolinei s'a îngânat cu acel al ţimbalei... Serenade d'Antrefois, serenade de Toselli, Ave Maria de Gounod...

Natura era aşa de frumoasă şi liniştiă... parcă asculta şi ea... şi luna... Dar n'o mai descriu, mi-e frică de d-l Brătescu-Voineşti care are atâta farmec în stilul d-sale şi eu care sunt atât de departe.

Intru târziu ne despărţim încântaţi de cunoştinţă. Imi îndrept paşii către şoseaua în lucru, căci ni se cere urgenţă şi avem echipe de noapte care la ora aceasta aşteaptă nerăbdătoare ceaiul cuvenit.

20 August 1917.

Azi am primit două cărţi poştale de acasă. Au mers cam încet sărmanele răvaşe. Poartă ştampila „Galaţi" şi de mult îmi ştiu familia la Huşi.

Din nou iau oamenii de la şosea şi îi trimit pe front la fortificaţii... Ofiţerii şi soldaţii au ajuns nişte umbre. Primele cazuri de gălbinare se ivesc.

21 August.

Atacăm mereu cota 461 (Poiana Buduiul Calciu); fără succes însă. Nemţii au împănat casele şi copacii cu mitraliere, şi atâta timp cât un neamţ şi o mitralieră e încă în stare de a face serviciu, ori-cine se arată în faţa lor poate fi socotit ca un om mort.

In schimb nici duşmanul nu are succes mai mare. Eri a atacat reg. 9 Vânători, dar nici aici n'au putut înainta. Se pare că după toate luptele istovitoare pentru ambele părţi, cari ţin de aproape o lună, s'a

ajuns la un echilibru... şi ei şi noi, suntem la limita sforţărilor posibile... iar semnele oprirei pe loc sunt foarte aparente.

Totuşi de la ora 15, atacăm din nou (nu ştiu pentru a câta oară) cota 461. De data aceasta, procedăm printr'un atac concentric contând a-i ocupa flancurile... dar cota rămâne tot în mâinile duşmanului, în schimb perderi avem destule.

22 August 1917.

Obţin permisiunea de a inspecta echipele cari pregătesc distrugerile podurilor din spatele frontului.

Iată-mă deci, urcând drumul făcut de trupa mea. De pe creasta Soldeştilor admir panorama splendidă a câmpului de bătăe către Muncelul; cobor apoi în valea Caregna — mai tristă ca aceia a Zăbrăuţului — dar care poartă totuşi un nume sonor italienesc.

Iată-mă la Surlele unde cantonează secţia de proectoare şi parcul. Satul e înţesat de Ruşi, în refacere. La ei refacerea — dezorganizare. Toată ziua şi noaptea trag focuri de armă în vânt şi... în vitele locuitorilor.

Regiunea e foarte bogată în vin şi pruni. De aceia se vorbeşte că Ruşii au refuzat să se întoarcă pe front. In Surlele şi Păuneşti s'a evacuat şi o sumă de refugiaţi după front. Imi face cea mai dureroasă impresie figurile palide şi triste ale femeilor şi copilaşilor... Când trec pe lângă cimitir, preotul prohodeşte o femeie, iar în drumul spre sat mă întâlnesc cu alte două convoiuri mortuare: încă două femei şi un copil!...

Soldaţii ruşi, pravoslovnici, duc înainte crucea, alţii coliva, şi sicriile sărace în care zac uscate de suferinţă aceşti martiri pentru unitatea naţională, sunt

lucrate tot de ruşi! Religie şi revoluţie, pietate şi cruzime! Ce contrast!

Cimitirul care a trebuit să fie mărit, are mahalaua lui militară morminte noi, din ultimile lupte. E o mahala şi a ofiţerilor. Câte va cruci mai înalte, mai îngrijit lucrate, şi împrejurul pământului încă proaspăt svărlit, un gard de sârmă ghimpată!...

La masa de seară, camarazii îmi oferă ţuică, care se află din belşug în localitate (20 lei litrul). Nu băusem de un an. Şi pentru că viaţa e aşa de scurtă şi nesigură pe front, nu trebue să te dai la o parte de la bunătăţile lumeşti ce-ţi es în cale.

De aceia băui şi eu mai mult!

23 August 1917.

Podul de la Burcioaia

Ce bine e în spatele frontului! Masa, masă; casa, casă!; şi ce comod trăesc acei de la cartiere şi părţile sedentare, cari n'au suferit de foame şi frig, cărora nu lea sbârnăit glonţul pe la ureche. Nu vreau să ating aci băeţii mei cari minează podurile de la Arămoasa, lângă Pufeşti şi de la Burcioaia lângă Adjud.

Pe primul îl distrează un tun german, care vrea să-i înlesnească misiunea înainte de vreme, iar pe al doilea aeroplanele care vin zilnic să bombardeze gara Adjud. Şi apoi ei nu sunt aci de cât de vre-o patru zile. Ofiţerul de la Burcioaia e ardelean din Ludoş lângă Ocna Sibiului; cu el locueşte alt camarad bucovinean, care minează un pod mai la vale.

Iau loc la masă între Transilvania şi Bucovina şi în urma povestirilor lor mă muncesc gânduri amare.

Sărmanii băeţi! Incorporaţi în armata austro-ungară, au dezertat venind în oastea regatului liber cu

speranța unei uniri frățești și eterne! Ce dezamăgire! Soarta voi ca împreună cu noi să vedeți cum acest frumos vis comun, se depărtă de noi și cum împrejurările ne forțează să ajungem acum la apărare pas cu pas a părticicăi românești rămasă încă liberă din libera Românie! Ne vom îndeplini oare visul nostru comun?

24 August 1917.

Podul Pădureni

Inspectez secția de poduri ușoare. E tocmai la sud de Pădureni. Am găsit caii slăbiți de corvezile la cari au fost puși și trupa ne îmbăiată de 18 zile.

Mă plâng celor mari, dar în zadar. Lucrul acesta mă nemulțumește adânc.

Aud că în fine, divizia noastră va fi retrasă definitiv după front la Nord de Tecuciu. E și timpul. La Mărășești, Muncelul și Varnița am avut în total peste 7000 de morți și răniți. Iar cei ce-au rămas sunt cu desăvârșire istoviți și bolnavi de gălbinare.

Pe frontul oriental, lucrurile merg din ce în ce mai prost. Retragerea Rușilor e acum generală, Riga a căzut cu ușurință. Ce vom deveni noi? Doamne! Ai în paza ta, scumpa noastră țărișoară, atât de încercată!

Refugiații mor pe capete de inaniție; în fie-care cimitir se adaogă zi cu zi cruci noi!...

25 August 1917.

Valea Zăbrăuțului

Cartierul diviziei a 11-a, care ne înlocuește a sosit aci. Toată ziua se aude un bombardament violent în spatele frontului. Ce să fie? După o primă știre

mincinoasă—spargerea frontului armatei a II-a şi deci întoarcerea flancului nosrru drept—aflăm că 8 aeroplane duşmane au bombardat gara Adjud de dimineaţă, şi acum sar în aer vagoanele cu muniţii.

Seara plec în marş la Păuneşti cu întreg batalionul. Cum mergeam pe drumul făcut de noi, care nu e pietruit, învăţ ceva nou—care cât sunt eu de bătrân, nu-l ştiam. Şoseaua e plină de putregaiul buturugilor scoase. Şi acest putregai e fosforescent.

In întunericul foarte pronunţat din pădure, fosforescenţa e parcă mai puternică şi pot vedea ce oră îmi arată ceasul meu. Către ziuă bivuacăm în parcul vilei Mavrocordat din Domneşti. Acum putem zice că nu mai suntem pe front şi că timpul odihnei bine meritate a sosit.

27 August 1917.

Târgul Domneşti

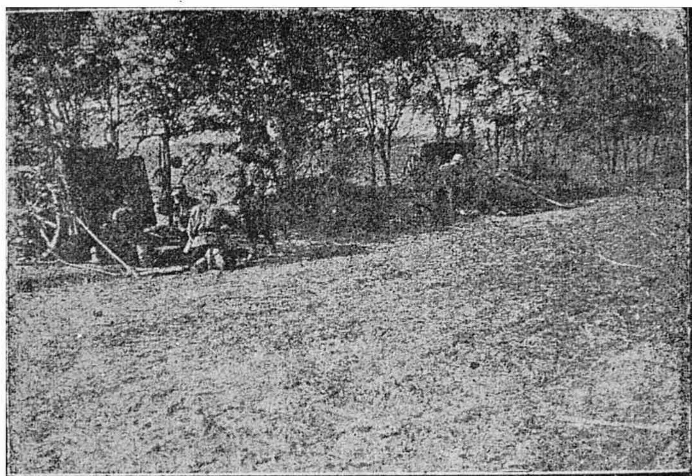
Diseară plecăm la Buciumeni, distanţă 15 klm. prin satul Domneşti-Orgeana şi Sihastru. Ordinea de marş la $^1/_2$ oră după brigada 18-a infanterie.

Amintirea marşurilor de la Bărzeşti la Şerbăneşti mă împinge a trimite trăsurile de cu zi rămânând ca cu trupa s'o tulesc numai cu o oră înainte de cât s'a prescris.

Dar vai, la sosirea noastră în satul Domneşti, găsim Reg-tele 35 şi 36 deja încolonate şi gata de plecare. Trebue să mă resemnez a rămâne după ei.

Trecerea peste podul de la Argeaua se face cu mare greutate din cauza trăsurilor lui 36 intercalate între batalioane; caii obosiţi nu mai pot trage greutatea trăsurilor regulamentare.

Nu facem de cât 1 klm. pe oră şi mai avem o coastă de 3 klm. de urcat. Tristă perspectivă pentru

Baterie de 75 la Mărăşeşti

Obuzier de 105 la Mărăşeşti

această noapte; un fel de pisălogeală pe loc. In patru ore şi jumătate parcurgem 5 klm. şi suntem lângă cătunul Argeaua.

Mergând tot aşa vom fi la Buciumeni mâine la 8—9 cu trupa obosită în zadar.

Vântul bate foarte tare din faţă.

Ce e de făcut?

Ne oprim şi cantonăm în Argeaua până la ora 5 dimineaţa şi ajungem la 7^{30} în Buciumeni bine dispuşi şi odihniţi în de ajuns.

28 August 1917.

Buciumeni

Suntem instalaţi într'o casă de proprietar, destul de mare, dar aproape goală. Cuvintele scrise cu litere slavone: „ Na stale" arată că predecesorii noştri erau Ruşi. Cu mirare constatăm că tovarăşii au respectat două şifoniere cu oglindă, în care ne contemplăm feţele bărboase şi slăbite de privaţiuni.

Intr'o odae descoperim un pian foarte dezacordat —dar nu prea mult: profităm de această surpriză şi facem puţină muzică.

La amiază când mi se aduce corespondenţa şi ordinele de plecare mai departe, primim o circulară în care ni se pune în vedere, măsurile de prevedere ce se vor lua la caz de evacuare în Rusia.

Ofiţerii sunt consternaţi, iar eu în nici o zi a acestei campanii, care durează mai bine de un an— în nici o zi—nici la căderea Bucureştilor, nu m'am simţit atât de abătut, aşa desperat. Perspectiva părăsirei ţărei ne-a umplut sufletul de groază, iar transportarea armatei naţionale în Rusia ni s'a părut o aventură!

Acest ordin atât de crud pentru aceşti oameni, care-şi făcuseră datoria până la uitarea de sine, ca

să scape restul de ţară românească, arată că situaţia frontului oriental e foarte rea şi că o evacuare eventuală a armatei în Rusia poate deveni o nevoe.

Dealtmintrelea ceia ce vedem petrecându-se la Ruşii din ţara noastră erea prea săritor în ochi, spre a mai putea spera în altceva, de cât într'o minune.

Dar când constatasem cât de aroganţi sunt cu noi aci în Moldova noastră, ne cutremuram gândindu-ne ce ne va aştepta acolo! Şi barem de ne-ar fi fost duşmani, dar ne era „tovarăşi" şi de aceia trebuiau menajaţi. Ce situaţie tristă, ne-a rezervat soarta!

30 August 1917.

Gura Gârbovăţului

In fine, iată-ne ajunşi pe zona de refacere. Vom sta aci cel puţin o lună. Bivuacul ales se prezintă destul de bine: păşune pentru cai, apă din belşug, deci.,. începem instalaţia ca pentru un timp mai îndelungat. Dar nici aci nu ne este dat să ne liniştim. Odihnitul batalion al 9-lea de pionieri e pus la dispoziţia armatei pentru şosele. Prin urmare de seară ne întoarcem de unde am venit. Barem să ne fi spus din timp, nu mai făceam 70 klm. de geaba. Dar aşa e soarta noastră a pionierilor: batalionul se chiamă divizionar, fiindcă este al diviziei atâta timp cât aceasta e pe front. Când ea trece în refacere (care cuprinde şi ceva odihnă) noi şuntem luaţi şi trimişi la alte lucrări grele: şosele, poduri etc. Când divizia se întoarce pe front, venim şi noi, căci de, destul ne-am odihnit s. a. m. d. Medicul batalionului e bolnav. Dar cum n'a murit încă, n'are dreptul de afi evacuat la spital.

2 Septembrie 1917.

Ploscuţeni

De eri ne-am instalat bivuacul în pădurea la nord

de Ploscuţeni Puteam fi aci din ziua de 27 August (când am dormit în Argeaua) depărtată numai la 3 klm.

Avem de o camdată de făcut o şosea prin pădurea Niculescu-Dorobanţu care să unească Adjudul cu valea Berheciului prin Vladnicul.

Recunoaşterea e făcută dar ordinul de lucru n'a sosit încă. In aşteptarea lui, ne instalăm în bivuac, dar cu friçă, căci de! se poate să plecăm şi de aci.

Cu ziua asta, mă hotărăşc a nu mai nota aproape zilnic cele ce-am văzut şi simţit. O presimţire tristă îmi spune că nu voi mai lua parte la fapte mari, ca acele prin care am trecut şi că zilele se vor scurge monotone, asemănătoare acelora ce le-am petrecut prin cazărmi în timp de pace.

Suntem angajaţi la o lucrare de lungă durată, care ne va fixa multă vreme în Ploscuţeni. Şoseaua noasră are de scop a servi trupelor în cazul unei eventuale retrageri dincoace de Siret.

Aceasta nu este singura măsură ce se ia în acest scop...

Acum începem a deveni mai mult spectatori de cât actori...

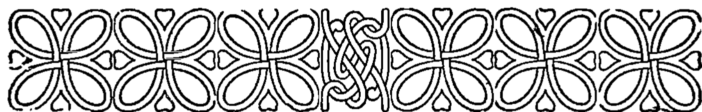
Odată cu priveliştea tristă care ne îmfăţişează fărămiţarea voită a celei mai mari puteri din lume, mai vedem şi năluca visurilor noastre scumpe, dispărând poate pentru totdeauna !...

IV.

Ploscuțeni
Bucegea-Cudalbi

ARMISTIȚIUL

Luna Septembrie 1917.

Ploscuţeni

Sat de ceangăi, amestecaţi cu refugiaţii Români aduşi aci din Moviliţa, Diocheţi şi împrejurimi.

Case rare şi murdare. Copiii şi porci mulţi. Băştinaşii ne primesc cu toată reaua voinţă posibilă; cât priveşte, triştii, timizii şi resemnaţii noştri refugiaţi, vin în ochii ceangăilor,—ca importanţă—după porci.

Trupa bivuachează în pădure afară din sat; numai câţi-va ofiţeri mai bătrâni rămân în el.

Lucrul şoselei merge încet: sunt buturugi multe şi mari de depişat; pentru scoaterea uneia trebue să lucreze 2—3 oameni o zi întreagă.

Preferabil a se întrebuinţa topoare de pădure şi manele.

Indrăsnim oare-cari instalaţii; o companie începe şoseaua Sihastru-Toflea-Gohor.

Mijloace de trai suficiente. Comglectăm materialele cari lipsesc.

Monotonie. La sfârşitul lunei îmi văd familia refugiată în Moldova. Şi tristeţă şi bucurie. Suntem şeapte feciori, care au fost şi sunt pe front!

Octombrie 1917.

Bucegea şi Cudalbi

Sunt detaşat pentru studii la serviciul fortificaţiilor armatei din M. C. G.

Profesorii noştri n'au fost şi n'au lucrat pe front. In schimb au avut norocul de a fi în apropierea puţinilor ofiţeri de geniu ce ni i-a trimis Franţa şi au prins de la ei principiile.

Pe lângă conferinţele teoretice facem vizita interesantei poziţii în lucru Bucegea,—Griviţa—Prut.

Discuţiile ce se nasc nu sunt lipsite de interes! Dar câtă diferenţă între condiţiile în cari se pregătesc poziţiile fortificate dinapoia frontului şi cele pe cari le-am lucrat, zi şi noaptea sub focul şi apăsarea inamicului!

Scopul urmărit e acelaş: a-ţi face din teren un aliat; mijloacele sunt însă altele.

Inapoi, ai timp pentru studiul terenului şi lumina zilei la dispoziţie pentru trasare.

Nici o situaţie tactică deosebită nu vine să complice problema aplicării fortificaţiei la un teren dat.

Şi pe deasupra nici un baraj sau foc care să-ţi împrăştie lucrătorii de la treaba lor.

Totuşi şcoala aceasta îşi are folosul ei.

Ne mai punem la curent cu principiile noi şi cu aplicarea lor.

Fortificaţia de poziţie evoluează mereu.

Organizarea şi aplicarea ei se schimbă pe măsură ce noi mijloace de atac se ivesc.

Târgul Bucegea—o singură stradă—cu prăvălii ovreeşti pe o parte şi cealaltă a şoselei Botoşani-Mihăileni, mi-aminteşte vizita ce am făcut-o aci acum 18 ani, când lucrările de captare a apei pentru alimentarea oraşului Botoşani erau deabea începute.

Vizitez pe o fostă ordonanţă a tatălui meu, care

ne-a adus odată pe braţe. E bătrân acum, din cele mai vechi contigente de miliţii.

Are o funcţie la c. f. In fundul unui subpat, îmi arată un geamantan vechi, dar, cu care plecase de la noi la liberare.

In jumătatea doua a lunei, soarta mă asvârle ca inspector de trasare la lucrările poziţiei Călmăţuiul-Tuluceşti (Covurlui).

Şi aceste locuri le-am cunoscut din manevrele anului 1908. Sectorul de inspectat are vre-o 40 klm. Până la Tuluceşti străbaţi 15 dealuri deacurmezişiul.

Stăm în Cudalbi, sat mare răzăşesc, cu o brigadă de cavalerie, un regiment de infanterie de marş şi tot serviciul nostru.

In sat nu se mai află nimic de mâncare. Dar vin şi rachiu, găsesc la gazdă suficient.

Ruşii pleacă mereu de pe front. E toamnă târzie, cu burhiţele şi ceţeleei.

Ca şi păsările călătoare, pe care le mână numai instinctul, se duc acasă la ei, lăsând frontul şi ţara noastră în voia soartei.

La 31 a lunei, mă întorc la corpul meu, pe care —în 40 ziie—nu l-am văzut de cât de două ori, la 1 şi 15 Octombrie.

Ploscuţeni. Până la armistiţiu

Lucrările şoselei continuă ; ne îngrijim pentru iarnă şi clădirea baracamentelor reîncepe.

Hrănesc 450 copii orfani şi îi înţolesc cum pot mai bine. Dar copii vin cu mare drag la masă şi cu mai puţin drag la şcoală. Sistem adoptat cu succes : copilul de la 7 ani în sus trebue să vie la cazan cu bilet de la profesoară : A fost la lecţie? Are pită. Si în curând localul e prea mic.

Elevul de ad-ţie Zugrăvescu—revizor şcolar în ci-

vilitate—ţine cursuri regulate. Iată deci hrana sufletească şi trupească asigurată.

Ruşii îşi fac de cap. Cei cari au mai rămas în Moldova, fură, schingiuesc, omoară. Primile lupte între trupele noastre şi bolşevicii cari mai găsesc încă sânge de supt la noi.

Si ce mai de versiuni.!

Intr'un sat un sergent şi 7 tunari cu tunul lor tras de 6 cai mari şi frumoşi se tocmesc cu un geambaş pentru vinderea cailor.

După o scurtă discuţie, învoiala e gata. Sergentul încasează banii şi geambaşul ia în primire caii.

Dar Ruşii văzând că n'au cum lua tunul îi spun la plecare: Ia şi tunul! Il dăm gratis! In alt sat un preot trebui să dea zapis pentru o baterie întreagă.

Noi o ducem din ce în ce mai greu cu hrănirea oamenilor şi animalelor.

Crupele de porumb şi mazărea formează baza alimentărei; nici nu mai poţi cere omului sforţări în starea de mizerie fiziologică în care se află. Caii au în schimb ce paşte prin păduri, şi grăunţele nu ne lipsesc, dar obţinute cu câtă trudă şi după câte alergături. In timpul ăsta din urmă, descurajarea pare a deveni o stare cronică. Duc o luptă zilnică în contra ei.

Inamicul bombardează mereu Mărăşeştii, mai cu seamă şi în general toată linia.

La începutul lui Decembrie ne surprinde vestea că Rusii au propus pacea şi că am încheiat armistiţiul.

Armistiţiul azi şi pacea, probabil, peste câtva timp!

Aceasta este încheerea, războiului nostru pentru unitatea naţională!

Doamne, Dumnezeule! Aibi milă de ţara fiilor tăi păcătoşi!

O vizită pe frontul rusesc

La Buhaiul

Pacea Germană

20—31 Ianuarie 1918.

O telegramă scurtă mă cheamă la Roman, unde voiu avea de primit ordine. In trenul ce mă duce spre Nord, tremur cum pot mai bine, ghemuit în colţul compartimentului lipsit de căldură şi geamuri.

Ajuns la Roman pe la miezul nopţei, perspectiva căutărei unei gazde la această oră târzie, mă face să-mi petrec restul nopţei pe o bancă în ceainăria gărei, care de la greva armatei rusești primeşte şi Români.

De dimineaţă mi se dă la divizia 7-a o hartă şi un ordin prin care pe o zonă de 200 klm. trebuia să văd toate fortificaţiile făcute de armata rusă pe valea Bistriţei, să constat ce există în adevăr şi care este starea actuală a lucrărilor.

A doua zi eram la Piatra.

Prin spărtura Bistriţei—care ar avea acum— de ce să plângă'n vale—se zăreşte mândrul nostru Ceahlău, cu stâncile sale amenințătoare, stând ca un strejar de pază al bătrânei Moldove! Iarna, nu l-a înveşmântat cu neaua albă, ca de obiceiu şi razele primăvăratice ale soarelui îi precizează conturul colţurat pe cerul albastru.

Piatra, acest orăşel gingaşiu, mă impresionează plăcut. Aşezat la poalele Pietricicăi, în valea care începe să se strimteze a Bistriţei, cu casele sale fără

stil cu pretenţii, dar cu grădini a căror podoabe doar le ghicim pe vremea aceasta, strâns între două dealuri împădurite cu brazi, cu gara de piatră de talie, ne aminteşte cu puţină bună-voinţă zilele fericite când aveam vacanţie şi plini de promisiunea unei odihne bine meritate ajungeam la vilegiatura dorită.

Zona ce trebuia să recunosc avea de front vre-o 30 klm. de la Grenţieşul mare la Cotâgaşi, iar în adâncime până la valea Moldovei.

Informaţiile ce aveam de luat şi càutarea mijloacelor de transport mă făcură să pierd încă 24 ore, căci îmi dădură prilejul de a asculta seara pe maestrul Enescu. De la mobilizare nu mai intrasem într'o sală de spectacol şi muzica îmi făcu şi bine şi rău.

A doua zi cu un tren special al liniii militare Piatra-Grinţieşul plecai în sus pe valea Bistriţei.

Linia e făcută în întregime de regimentul nostru de căi ferate.

Ea urmează de aproape şoseaua naţională a Prisăcanilor. Această linie făcută într'un timp foarte scurt, nu este desigur fără cusururi, dar a adus mari foloase armatei Ruseşti din această regiune. Mergem încet, încet la deal, trecând pe lângă micile staţiuni: Streaja, Bicazul, Buhalniţa, Hangul şi seara pe întunerec ajungem la Bistricioara.

Si ce frumoasă şi plină de poezie este această vale a Bistriţei cu toate podoabele puţine lăsate de iarnă! Doar pădurile de brazi sunt verzi! Si câţi nu mă îmbie:

— Să vii vara, domnule, să mergi cu pluta de la Dorna la Piatra şi să vezi frumuseţe!

In dreptul văilor secundare ce se vărs pe dreapta râului, ne apare tot mai aproape piramida Pionului, cu turnurile ei mediavale a căror baze se pierd în pădurile de brazi, pe când Bistriţa se sbuciumă între malurile ei din ce în ce mai strâmte şi mai cotite,

Morţi în faţa tranşeelor

In tranşee către Muncelul

descoperind stâncile poleite de apa curgătoare de mii şi mii de ani.

Podurile de beton armat pe care trece şoseaua şi linia ferată de pe un mal pe altul au eleganţa bolţilor supra lăsate, cari cadrează cu peisajul, fără a violenta frumuseţea naturei.

La baza picioarelor, pionierii pregătesc găurile de mină pentru eventuale distrugeri.

Seara găzduire la învăţătorul din Bistricioara. Ruşi nu mai sunt pe frontul pustiu, doar vre-o trei-patru sute aci, cari se distrează vânând... vitele oamenilor. Acesta este sportul generalizat al dezertorilor de pe front.

A doua zi marş pe jos cu cei 10 soldaţi ai mei până la Dreptul.

Trecem prin Călugăreni, unde stânca uriaşă, prăvălită cine ştie de când din vârful muntelui până în mijlocul satului, mărturiseşte sbuciumările vechi ale pământului.

Drept credincioşii au clădit lângă ea, casa Domnului în speranţa de a feri prin rugile lor, cătunul de urgii viitoare.

Valea se strâmtorează din ce în ce mai mult cotind brusc spre apus, iar şoseaua Dornei, urcă sugrumată între râu şi pădurile de brazi.

In locurile unde soarele nu-şi trimite razele sale, chiar în ernele fără zăpadă ca aceasta, o pătură groasă de ghiaţă ascunsă de chiciură acoperă drumul din Noembrie până în April.

Caii celor două căruţe cari ne duc bagajele se opintesc din răsputeri, iar soldaţii ajut cu umărul. In drum întâlnesc un om tânăr cu mâna amputată. De sigur un fost soldat rănit pe front. Intru în vorbă cu el.

— In ce luptă ai fost rănit, flăcăule ?

— N'am fost în lupte, domnule ofiţer, am fost mobilizat pe loc sunt notar în comuna F...

mâna mia pierit apărându-mi fânul de hoţii de Ruşi, cari voiau să mi-l ia cu ori-şi ce preţ. Eu m'am împotrivit, şi atunci m'au împuşcat. Noroc că mi-au ciuntit stânga, căci ce mă făceam „eu notar" fără cealaltă.

Trecem prin Ruşeni, Topoliceni, Galul, unde mâncăm la notar şi după amiază cam pe la 4, ne oprim la preotul din Dreptul.

Pretutindeni aceiaşi primire binevoitoare; locuitorii sătuli de robia Ruşilor, ne primesc cu braţele deschise. Cu toţii desgrop cartofii şi scot putinile cu brânză din ascunzători; oamenii se bat care de care să primească soldaţii mei, iar ei se lasă să fie răzgâiaţi ca şi copii mici.

Invăţătorul lipseşte; este mobilizat în regim. 55 infanterie. E un brav între bravi. A fost rănit de mai multe ori şi poartă pe piept ordinul Mihai-Viteazul, Crucea legiunei de onoare şi o decoraţie rusească.

Este unul din învăţătorii care şi-au făcut datoria şi la şcoală şi pe front.

Parcă-l văd întorcându-se în cătunul lui uitat în fundul munţilor, cu gradul de căpitan şi decoraţiile pe piept, spunând copiilor:

— Priviţi băeţi, acestea mi le-au pus pe piept regii şi împăraţii, pentru că mi-am făcut datoria către ţară. Când veţi fi mari, să faceţi şi voi la fel!

Si va fi cea mai frumoasa pildă.

Preotul mă priveşte creştineşte. In ceardacul casei luminat de razele călduţe ale soarelui ce asfinţeşte, iau ceaiul şi stăm de vorbă.

Preotul e un om luminat, seminarist. A slujit înainte multă vreme, în comuna Găineasa, izolată în munţii şi codrii Sucevei. Acolo a învăţat nemţeşte de la lucrătorii catolici ai fabricei de cherestea, cari în lipsă de preot au trecut fără să bage de seamă la religia ortodoxă. Căci el îi boteza, cununa şi înmor-

mânta. Predica în limba germană, dar toată slujba o făcea după legea noastră.

In casa lui din Dreptul a stat cartierul unei divizii ruse, aproape şease luni, şi, când pica câte un prizonier sau dezertor austriac, preotul servea ca tălmăciu.

Fiu şi ginere de preot, are trei copii, cari învaţă la şcoală, unde tot el ţine deocamdată locul învăţătorului.

Preoteasa, o femeie bună, forfoteşte prin casă şi îmi pregăteşte masă şi culcuş bun căci n'a mai văzut de mult ofiţer român, şi s'a săturat de Ruşii „şeja,... luar-ar dracul să-i iee... doamne iartă-mă!"

A doua zi plec pe Grentieşul mare. Am de gând să urmez tranşeele ruse de la Grenţieş, prin Bujunciul mare şi mic, Bâtca (culmea) Stejarului şi seara să cobor în Soci. chiar pe front.

Plec, călăuzit de badea Ungureanu, un om în toată puterea, înalt, spătos, cu obrazul roşu plin de sănătate şi mustăţile cu suplimente; vreau să mi încerc puterile de fost alpinist, şi refuz calul ce mi se oferă. Altă dată urcam cu uşurinţă piscurile stâncoase şi gheţarii Firolului dar de atunci au trecut zece ani şi puterile au mai scăzut.

Apucăm în sus pe apa Dreptului. Grienţieşul mare, apare ca o căpăţână de zahăr, trunchiată la vârf şi cu muchile rotunjite.

Piscul e pleşuv; câte-va petice de zăpadă ne aminteşte că cu tot soarele primăvăratec, suntem încă în miezul iernei. De la mijlocul pantei, încep pădurile de brad şi fag, cari se termină în fundul văii.

Trecem pe lângă câteva sute de bordee ruseşti, făcute din trunchiuri de brad, jumătate pe valea Dreptului, la dreapta şi stânga pârâului, iar cealaltă jumătate, într'o poiană udată de Dreptişorul.

— Aci o fost rezerva, iar mai sus în poiană mitralierele,—îmi spune Ungureanu.

— Iacă aci o stat polcovnicul, care era mai mare peste rezervă.

Vizitez câte-va colibe şi la urmă pe a colonelului. Pretutindeni murdărie. Sobele şi geamurile le-au distruș la plecare, ărămizile şi spărturile d sticlă umplu podelile. Cuere uniforme în tot locul, lucrate din caele de potcoave. Dacă avem timp să le strâng, îmi ajungeau la potcovitul celor 400 cai ai batalionului. Efecte încă bune, cartuşe de armă, benzi de mitralieră, măşti de gaze asfecsiante, unelte portative, etc. etc., svârlite în tot locul.

Si aci mai vedem numai ce au lăsat locuitorii, cari imediat după plecarea ruşilor, au luat tot ce au găsit de cuviinţă că le trebue.

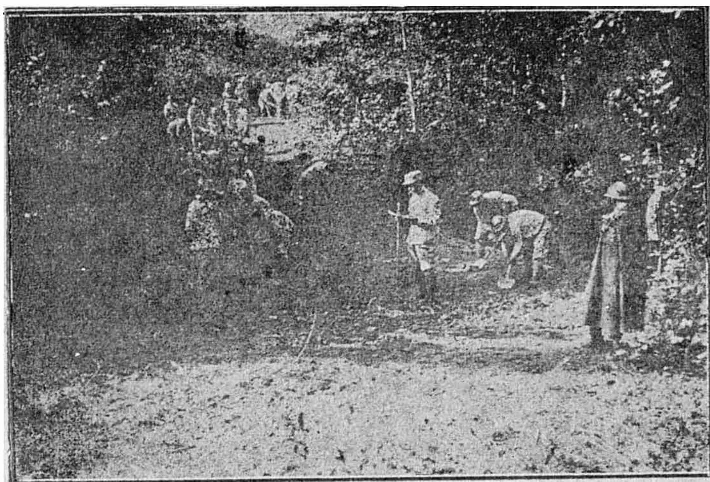
De aceia cu toată singurătatea locurilor, nu ne mirăm prea mult, când la auzul împuşcăturilor de armă Ungureanu ne asigură, ca oamenii cari sunt cu vităle la păscut, trag ca să se distreze cu armele găsite ori cumpărate de la ruşi.

O apucăm la stânga pe un drum rusesc, şi intrând în pădurea umbroasă, urcăm mereu, şerpuind după traseu, până ce cu greutate şi după opriri dese, ajungem pe culmea dealului pe care, trebue să-l urmăm încă câte-va ore, până să ajungem pe Grienţieşul.

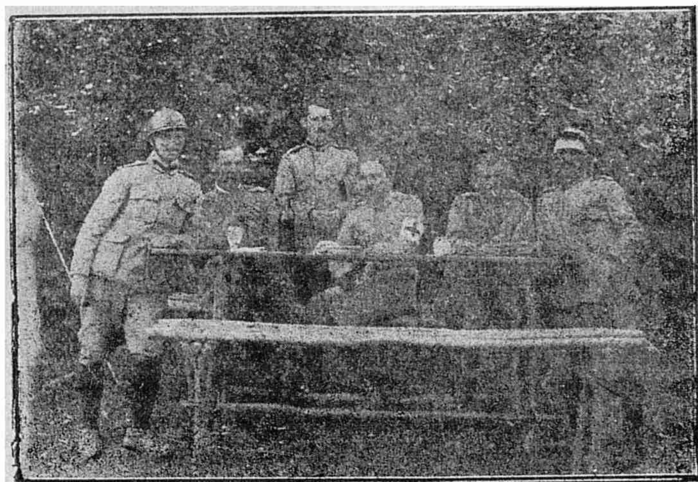
Dar nu mai sunt acela de acum zece ani. Pe de altă parte, lipsa de antrenament forţele slăbite de pe urma războiului, gheţuşul drumului la cotituri şi suişurile mai repezi îmi îngreuiază mersul.

Soldaţii—mai greu încărcaţi—şi toţi oamenii de la şes, merg destul de încet şi ei dar mai bine ca mine. Ii ajută tinereţea.

— Numai prin locurile astea, numai credeam să ajung, domnule colonel, îmi spunea sergentul Bălan Brăilean după malul Dunării.

Pionierii lucrând o șosea pe valea Zăbrăuțului

Grup de ofițeri din Bat. 9 Pionieri

In fine cu chiu cu vai, mergând mai mult prin pădure, tăind poenele acoperite încă cu zăpadă, lăsând în urmă noastră taberele rezervelor succesive rusești, iată-ne la cota 1404, sub Grienţieş. Ni se făcuse foame. Ne oprim.

La stânga noastă apare masivul Ceahlăului, muntele Stege şi o grămadă de alte piscuri, ce se pierd în zare, până departe, la Oituz. Pe ultimul povârniş, ce-l urcăm într'un suflet, descoperim un sat întreg de bărăci, cu cazinoul, biserica, magazinele lui, ascunse între brazii mari. Totul este aranjat pentru cel mai mare confort. Dealtmintrelea gustul bunului trai este foarte accentuat la Ruşi, o măsură foarte lăudabilă, când celelalte măsuri premergătoare de apărare şi siguranţă sunt luate.

Şi aci, ca pretutindeni, aceiaşi risipă de material. Efecte aproape bune zvărlite prin bordee şi afară, saci de merinde, baionete, caele agrafe de reţele, etc. etc., tot inventarul soldatului rus.

Geamurile şi sobele distruse şi unele bărăci arse; iar domnind peste toată liniştea, chipul singuratec al sfântului Nicolae, care parcă priveşte încremenit din cadrul de brad al bisericuţei părăginite, soldaţii cu alte uniforme! Opresc oamenii mei de a lua efecte, căci de! păduchele dătător de tiphus exantematic, e o bestie resistentă, la frigul îndelungat şi urcăm ultimele sute de metri suflând din greu.

Iată-ne pe piscul Grienţieşului, deci pe poziţia rusă.

In faţă ne apare Budacul, numai cu 40 m. mai jos ea Ceahlăul, tot aşa de pleşuv ca el, dar cu clinele dulci şi lipsite de stânci; iar mai departe în zare, Inelul şi Pietrosul în Transilvania, acoperiţi de zăpadă. După gustarea cea de drept, intrăm pe poziţia rusească, aşteptând să ne întâlnim cu patrulele de duşmani în recunoaştere.

Pantele Grienţieşului şi Bujunciului sunt foarte re-

pezi către inamic, şi în parte păduroase. Ruşii l-aŭ considerat, probabil, ca sector pasiv, căci au dat puţină importanţă întăririlor, cari sunt constituite dintr'o singură linie de tranşee, săpate până la pieptul omului; o linie sau două de reţele de sârmă pe doi şi trei pari le precedează. Sunt şi unele adăposturi de bombardament, slab protejate, precum şi observatoare căci după felul cum le văd construite, le judec vizibile din depărtare, deci uşor destructibile prin artilerie. Părţi din tranşee sunt acoperite cu un blindaj subţire, cu crenele. Acest sistem noi l'am părăsit; mă mir cum ruşii mai de mult în răsboiu ca noi, îl mai menţin.

Coborând spre şeaua dintre Grienţieş şi Bujunciul, un câmp de zăpadă groasă şi muiată de căldură, ne încetinează mersul.

Când intrăm în pădurea de brad, zăpada devine şi mai mare. In pădure tranşeele continuă, căptuşite fiind cu scânduri, dar reţelele se întrerup din loc în loc. Pe contra panta repede, o sumedenie de bordee, şi din loc în loc adăposturi de bombardament.

Cătăm prin rariştele de brad să zărim ceva din poziţia inamică, care urmează jumătatea pantei Budacului, dar nu vedem nimic nici cu binoclul. Mergem cu greutate pe Bâtca Bujuciului şi a Ştejarului, înotând prin zăpada groasă, privind din când poziţia inamică sau priveliştea, dar mai ales zorind spre a nu fi apucaţi de noapte prin aceste singurătăţi, căci nimic nu poate fi mai pustiu de cât un front părăsit.

După câte-va ore de mers, eşim din pădure. Două dealuri golaşe. M-tele Verde şi M-tele Stejarul ni se arată pline de lumina apusului. Aci au fost lupte mari în August; Ruşii fuseseră respinşi până în valea Bistriţei, dar revenind la atac, au gonit pe Austriaci şi le-au cauzat mari pierderi. Şi fortificaţia are

un caracter mai serios. Sunt trei rânduri de tranşee adânci, bine construite şi întreţinute. Reţele de sârmă din belşug şi compartimentări, transformând piscurile în puncte de sprijin.

Drumuri de acces suficiente, din care unul pe contrapantă paralel cu poziţia, ţine locul unui şanţ de circulaţie.

Soarele este către scăpătat, poziţia inamică de pe Budacul, deşi în întunerec o putem distinge acuma cu binoclul fiind mai aproape.

Distanţa între poziţii aci este de vre-o 4—5 klm., apa Borcăi le desparte şi formează în timpul armistiţiului linia de demarcaţie; dar zorim de temere să nu ne apuce noaptea în pădure după botul Stejarului. Zăpada a început să îngheţe; lunecăm la fiecare pas. Iată-ne în pădure. Intunericul a venit şi drumurile militare sunt acoperite de ghiaţă, mersul a devenit un chin, căci cădem la fie-care pas.

Badea Ungureanu are opinci bune şi deprindere mai mare, de aceia mă şi sprijină cu braţul lui vânjos. Asta nu mă împedică să cad de mai multe ori. Cu deosebire la mijlocul muntelui avem de coborât o pantă foarte repede; ne ţinem cum putem de puişorii de brad şi parte din soldaţi se tărăsc pe şezut, protejându-şi pantalonii cu crenguţi.

La eşirea din pădure aproape de Soci, ne oprim puţin. De oboseală abea mai putem să ne ţinem pe picioare. Ungureanu mă trage deoparte şi-mi arată o lumină la câte-va sute de metri de noi:

— Acolo's Ungurii,

Şi mai incetişor:

— Domnule colonél, să spuneţi soldaţilor, ca nu cumva să vorbească în cuartir de ce treabă a-ţi venit aici. Că satu-i plin de spioni. Toată ziua forfotesc şoacăţii pe aci. Vin după lapte, mălai şi alte merinde. Dar nu pe parale. Aduc rom sau vin, că

au din belşug. Acu trec mai puţini, cu toate că frontul e pustiu. dar pe vremea Ruşilor şi încă de când nu era armistiţiul încheiat se făceau chefuri mari la Soci. Ofiţerii nemţilor erau poftiţi de Ruşi la jocul de cărţi şi apoi chefuiau nopţi întregi.

— Dar Ruşii treceau la Nemţi?

— Nu se potriveşte. Unul de la o divizie de la noi din Dreptul a avut o treabă cu nemţii, nu ştiu ce, la Broşteni c'o lipsit trei zile.—Cum o ajuns pe podul de beton la Borca, mi l-o legat la ochi şi l-o dus aşa până în spatele frontului. La Broşteni, unde era comandantul nemţesc, nu ştiu ce o fi fost, ori divizie, ori corp, l-o deslegat frumuşel şi l-o ţinut trei zile, până i-o venit răspunsul de la Viena. Când ş'o întors rusul era biat şi mai avea cu el vre-o trei patru sticle cu rom neîncepute. L-am văzut chiar eu cu ochii mei.

La gazda mea din Soci. Casă bună cu patru odăi; bucătărie mare şi perfect de curată. In odaia mea un harmonium; tablouri şi icoane pe pereţi; uua din ele poartă titlul „Agnus Dei".

Pat cu somieră. Stăpânul casei e maestru lemnar la atelierul domenului regal.

Câtă asemănare în mobilier şi în toate ale casei cu cele ce am văzut la nemţii din Austria.

Gazda mea se prezintă.

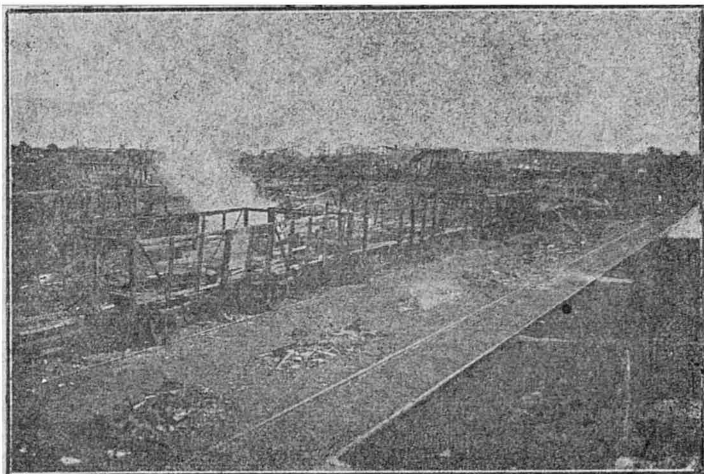
— D-ta, eşti neamţ, de sigur.

— Nu, nu sunt neamţ.

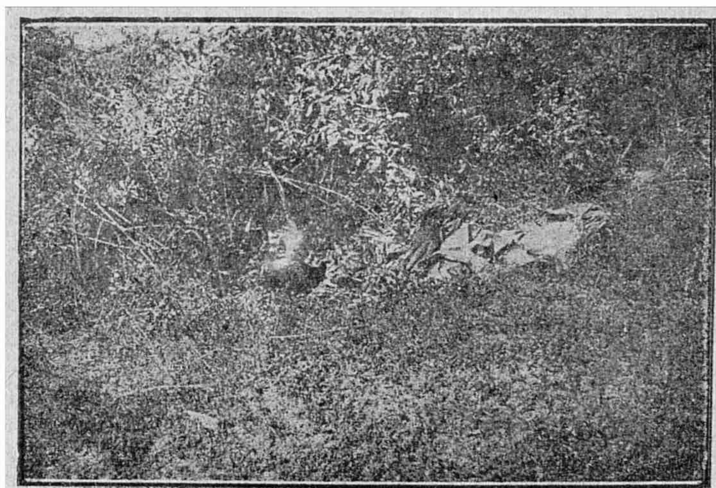
— Este imposibil să mă înşel îi zic eu, deşi ai accentul curat românesc, totuşi atât chipul d-tale, cât şi felul cum ai şi ţii casa îmi spun naţionalitatea d-tale.

— In adevăr, d-le ofiţer, tatăl meu a fost neamţ, adus aci ca tâmplar pe domeniul regal, dar eu sunt cetăţean român. Mă numesc..., şi-mi spuse un nume nemţesc, pe care l-am uitat.

Soldatul pe care îl trimisesem de cu zi cu baga-

Gara Adjud după bombardamentul aeroplanelor inamice

Mort pentru țară

jele pe şosea şi care mă aştepta îmi spuse că s'a întâlnit cu un soldat ungur, care ştia şi româneşte puţin. L-a tratat cu o ţigare. Venise să ia lapte.

De altmintrelea în cursul zilei mai văzuse şi alţii prin sat, umblând tot după alimente. După o fricţiune pe tot corpul cu apă rece, necesară desţepenirei membrelor, şi după o masă copioasă udată cu vin din viile Odobeşti—via Ungaria—odihnă.

Dar patul e prea moale şi oboseala nu mă lasă să dorm.

A doua zi, nu e chip de a mă scula din pat fără ajutorul ordonanţei. Cum oamenii sunt şi ei obosiţi mă hotărăsc a vizita după amiază numai lucrările de pe valea Bistriţei, lăsând sectorul către Cotugaşi pentru ziua următoare.

Pe la orele zece, merg să văd podul de beton între Borca şi Soci.

Sergentul Bălan mă întovărăşeşte. De la ultima casă din Soci până la pod mai sunt câte-va sute de metri. Valea Bistriţei şi a Sabasei se văd în întregime, cu satul Borca şi clădirile greoaie ale a-dţiei şi atelierelor domeniului regal, pe jumătate distruse. Numai capătul din spre noi al podului este ascuns de o stâncă.

Cum mergeam agale, de după ea apare doi husari (căci aveam în faţă o divizie de cavalerie ungară) ţinând câte o sticlă în mână.

Cu un stânga'n prejur, ca pe câmpul de exerciţiu în timp de pace, se întorc înapoi, şi când ajungem la pod, îl găsim păzit de o gardă duşmană.

Mă recunosc că sunt ofiţer şi santinela îmi dă onoru ca pe vremea când eram ataşat în armata lor.

Răspunzându-i la salut, mă adresez în nemţeşte caporalului.

— Ştii că aci eşti pe teritoriu român?

— Da.

— Ştii că n'ai dreptul să stai aci?

— Da, dar aşa mi s'a ordonat de ofiţerii mei.

— Ştii că dacă ar veni o trupă aci, poţi să fii luat prizonier?

— Da.

Dar în timpul acesta alt-ceva mai senzaţional îmi atrase atenţia:

După valea Sabasei, veneau două camioane militare de ale duşmanului încărcate cu şine Decauville desfăcute din spatele frontului nostru. La mică distanţă le urma un convoiu întreg de soldaţi unguri, cari, înhămaţi la nişte cărucioare cu două roţi, le remorcau către pod. Şi acestea erau pline tot cu şine.

Scena era interesantă. Trec podul şi atelierul de fierărie regal, era în plină demontare. Roţi, transmisiuni, pignoane, arbori, cutii de unsoare, zăceau lângă şosea, şi fie-care cărucior ce trecea, mai lua supliment câte o roată două.

Aflai în urmă că de la plecarea Ruşilor, Decauville-ul de pe valea Borcăi (7 klm.) şi 5 klm. din acela al băii Sabasa erau deja demontate şi transportate la nemţi. Ori dacă Borca forma linia de demarcaţie, Sabasa era în întregime şi cu totul la noi.

Asta se cheamă respectarea condiţiunelor armistiţiului?

Dar, dacă nu aveam cu ce ne păzi, bine înţeles că trebuia să răbdăm.

Ceia ce-am putut face, era să telegrafiez şefilor mei.

Abia întors acasă, că mi se şi anunţă vizita a doi ofiţeri unguri.

După prezentare, — erau doi sublocotenenţi — îşi exprimară satisfacţia. că—în fine—au venit trupe române să ocupe frontul. Că: faptul că tranşeele sunt neocupate, îi pune în nedumerire asupra liniei de demarcaţie, care nu ştiu pe unde trece.

Le atrăsei atenţia, că aci nu sunt venit cu trupă

pentru ocuparea frontului, ci am cu totul altă misiune, care nu trebue să-i neliniştească, dar că totuşi după condiţiile armistiţiului, linia de demarcaţie e lămurit stabilită la mijlocul distanţei ce separă reţelele de sârmă. In tot cazul, este evident că ce e în spatele tranşeelor noastre adică podul şi c. f. după Sabasa nu poate fi în zona neutră şi faptul de a uza de ele constitue un abuz, pe care momentan nu îl pot reprima, dar care trebue să-l raportez şefilor mei pentru a lua masuri. După un schimb de complimente banale, asupra felului cum vorbesc limba germană, etc. etc., ne despărţirăm.

După amiază, când recunoşteam poziţia, văzui în loc de două autocamioane, şase. Amicii îşi recunoscuseră eroarea şi acum zoreau de foc! Mai aveau încă vre-o 20 klm. de scos după Sabasa, şi de! nu se ştie cât va dura fericirea aceasta.

Fapte, că în urmă, târziu de tot, când a venit prin aceste locuri divizii române, şi operaţia rentabilă le fu interzisă, nemţii avură seninătatea de a cere voe în scris ca să ia şi restul Decauville-ului încă netransportat.

A doua-zi, vizita sectorului Borca-Cotârgaşi în tovărăşia unui miliţian, ajutor de jandarm şi a unui grănicer.

In vremurile astea, aceasta era oastea ce opuneam frontului a două divizii duşmane.

Sector interesant cu multe lucrări pe munţi pleşuvi, aproape fără păduri.

Oboseala tot atât de mare ca în prima zi. Dar antrenamentul ne susţine mai bine.

Seara, la preotul din Dreptul.

Cu aceasta am sfârşit imspecţia primei poziţii ruseşti.

Soarta vroi, ca acum, când trec pe hârtie notiţele răzleţe de atuncl, tot colţul acesta de pământ curat românesc, să fie cedat inamicului!

Februarie-Martie 1918.

Buhaiul (jud. Dorohoi)

Divizia noastră înlocueşte trupele ruse cari ocupau odată frontul bucovinean de la Siret la Prut.

Necesităţile eventuale ne readuc—după o despărţire de cinci luni—la divizia noastră.

Cantonament în Buhai la 6 klm. nord de Dorohoi. După curăţirea, văruirea, desinfectarea caselor, amenajarea grajdurilor necesare în satul recalcitrant educat de Ruşi şi plin de molimi, după construirea băii şi repararea etuvei existente, unităţile plec pe front, una la Tureatca, alta la Zamoştea, fiind puse la dispoziţia brigăzilor.

Frontul unei brigăzi fiind între 30—40 klm. nu prea se poate face mare lucru, nici ca întărire şi nici ca pază. Se aude chiar că, au început iar contrabandele premergătoare operaţiunilor militare ca la 1916:

Şi situaţia continuă a fi turbure. aci se vorbeşte că vom intra pe calea tratativelor de pace, aci, că ne vom retrage în caz de neisbutire în triunghiul zis al morţei (celor de pe front).

In timpul acesta, trupe austriace, se infiltrează în Basarabia, pe malul stâng al Prutului, trecând către Ucraina.

Veştile ce ne vin în această privinţă sunt foarte puţin încurajatoare: vedem clar întoarcerea întregului nostru front: eri erau la Noua Suliţa, azi la Lipcani, mâine vor fi în dreptul Ştefăneştilor.

Pentru preîntâmpinarea unei reluări a acţiunei, în care nu putem lucra de cât defensiv, minăm şi pregătim distrugerea podurilor de pe şosele şi căi ferate.

Patru plotoane de pionieri sunt împrăştiate pe 2000 klm. p. cu această însărcinare.

Când vestea începerei tratativelor de pace ajunge

Mort pentru țară

Ruga morților

aci odată cu ordinul de încetare al pregătirei distrugerilor, ele erau abia începute.

Se înțelege că întoarcerea micilor detașamente de la Mamornița, Lunca, Rădăuți. S-ta. Maria, Ștefănești, durează cât-va timp.

După retragerea noastră din Bucovina impusă de începerea tratativelor, desfacem rețelele de sârmă ale pozițiilor dinapoi.

Suntem singura trupă din divizie căreia i s'a încredințat această operație; calculul timpului necesar ne dă 3—4 luni.

Un ordin scurt, ne trimite la Dagâța jud. Roman, pentru terminarea urgentă a căei ferate Buhăești-Roman.

Iată-ne deci iar pe drum, cu amintirea a două lucrări începute, dar neterminate.

Oare pe aceasta o vom termina?

Martie-Aprilie-Mai 1918.

Surda

Tabăra în care stăm—la 8 klm. Nord de Dagâța—e foarte aproape de șantierul unde avem de făcut terasamente.

Lucrăm din greu—10 ore pe zî—cu obligațiunea unui randement mare și sub regimul unei antreprize care stă între stat și stat—ministerul lucrărilor publice și oaste— ca o pană prinsă în lemnul care vrei sa-l crapi.

Si mă'ntreb de cine e mai bine, de lemnul pe care îl distrugi, sau de pana pe care, pentru acest scop, trebue s'o lovești cu toporul?

De aceia treaba începe și continuă cu maximum de frecări posibile.

Mă bucur totuși că din câte trupe sunt aci, ai mei

lucrează mai bine, deşi sunt cei mai bătrâni. Dau fie-care, peste 2 m. cubi de pământ săpat şi transportat, pe când ceilalţi mult mai puţin; dar cu încetul stimulentul măreşte şi randementul celorlalţi.

Evenimentele se urmează cu repeziciune. Schimbare de guvern, tratative de pace, începute şi urmate cu speranţe pentru naivi.

La 24 Aprilie—ziua 3-a de Paşte—în zilele de patimi a Domnului Isus Christos, — şi în zilele de patimi ale neamului nostru—se închee pacea.

Pacea mult dorită, şi demobilizarea ce-i urmează imediat; încetarea pericolelor, întoarcerea acasă la familie şi la nevoi!

In sfârşit iarăşi: liniştea şi abundenţa! Şi nimic din toate acestea, nu vine.

In schimb, ceia ce citeşti în foarte numeroasele gazete, nou-născute te umple de groază şi îngrijorare pentru speranţele în viitor.

Insultele şi incriminările curg droaie: 1913, atât campania cât şi ce i-a urmat nu era decât o repetiţie.

Dar nu vreau să uit că cei lăudaţi azi, au fost înjuraţi eri şi vor fi poate mâine, şi cu toate că nu m'am amestecat şi nu mă voi amesteca în ceia ce consider mai prejos de nobila mea carieră, nu pot admite pe cei ce sunt încântaţi că pot da cu piciorul leului bătrân şi bolnav?

Noi soldaţii cei mici şi umili, fie din educaţia ce ni s'a dat de taţi, dar absolut de taţi, fie din considerente sentimentale, am dorit să facem acest răsboiu şi l-am făcut, suportându-i toate greutăţile, crezând că aşa e bine şi frumos.

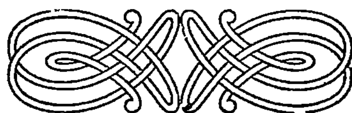
Dacă n'am fost la înălţime şi n'am ajuns la scop, om fi şi noi de vină, sunt şi cei mari, dar suntem mai cu seamă vinovaţi toţi.

Şi ne-ar şedea rău astă-zi—când vedem că rezul-

tatele sunt rele – chiar de ar fi şi definitive, ne-ar şedea rău să regretăm simţămintele noastre de ostaşi, ce le-am închinat ţărei, în care ne-am născut şi care ne-a dat odată cu pâinea cea de toate zilele şi hrana sufletului nostru poate nu destul de substanţială, dar mai curată ca a celorlalţi.

Fie că Domnul să ne dea de aci înainte, conştiinţa şi seriozitatea care ne lipseşte atât!

8 Mai 1918.

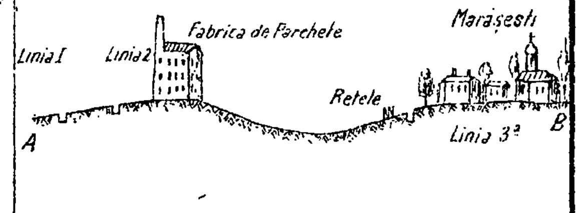

Sectorul Diviziei 9ª la Mărășești
26 Iulie - 8 August 1917

Legendă

- Limita sectorului Diviziei
- „ subsectoarelor
- Tranșee executate
- „ în construcție sau proectate
- Comunicațiuni executate
- „ proectate
- Mitraliere
- T Puști Mitraliere
- Rețele de sârmă
- Rețele de sârmă proectate
- Obiectiv de artilerie

Profilul A B.

R. Siret

Modruzeni

Poziția 2ª

Pd. Lunca Grecilor

Pd. Deasă

Mărășești

Gara Mărășești

Brat. din Siret

Cosmeștii vechi

Divizia 5 apoi Div. 14

Fabrica de parchete

Puțul Olteanului

Obiectiv de Artilerie

Obiectiv de Artilerie

Obiectiv de Art. C.223

Divizia 9ª

Pd. Călin

la Racău

dela Focșani

la Cosmești - Tecuci

N

S

K.23 K.343 C.228 K.22 K.342 C.22 K.21 K.341 C.226 K.20 K.340 K.19 C.225 K.339 K.224 K.338 K.89 K.17 K.337 K.88 C.45 K.336 K.16 K.335 K.87 C.222 K.334 C.221 K.333 C.220 K.332 58 66 77 57

Scara 1: 25.000